ა. ბრაგინის სახ. ს.ა. ბიბ. ბიბლიოთეკა

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

1980 | 21 მარტი, პარასკევი
№ 12 (2189)
გამოცემის 48-ე წელი

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის გამგეობის ორგანო

«ЛИТЕРАТУРУЛИ САКАРТВЕЛО»
ОРГАН ПРАВЛЕНИЯ СОЮЗА СОВЕТСКИХ ПИСАТЕЛЕЙ ГРУЗИИ

ქართული ლიტერატურა — 1979

19 და 20 მარტს საქართველოს მწერალთა კავშირმა და საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ისტორიის ინსტიტუტმა ხელოვნების მუშაკთა სახლში გამართეს 1979 წელს გამოქვეყნებული ქართული ლიტერატურული ნაწარმოებების საჯარო განხილვა.

სხდომა გახსნა საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობის თავმჯდომარემ, მწერალმა-აკადემიკოსმა **გრიგოლ აბაშიძემ.**

მოხსენებებით გამოვიდნენ:

ემზარ კვიტაიშვილი და **ზაზა აბზიანიძე** — გასული წლის ქართული პოეზია.

გურამ გვერდწითელი და **კობა იმედაშვილი** — გასული წლის ქართული მხატვრული პროზა.

გურამ კანკავა — გასული წლის ქართული დრამატურგია.

აკაკი ბაქრაძე — გასული წლის ქართული სალიტერატურო კრიტიკა.

გივი ვარდოსანიძე და **გიორგი გაჩეჩილაძე** — გასული წლის ქართული პუბლიცისტიკა.

მოხსენებათა შემდეგ გაიმართა კამათი.

კამათში მონაწილეობა მიიღეს მწერლებმა და ლიტერატურათმცოდნეებმა.

მომხსენებლებმა და მოკამათეებმა განიხილეს დღევანდელი ქართული ლიტერატურის წამყვანი ტენდენციები, პროზის, პოეზიის, კრიტიკისა და დრამატურგიის აქტუალური პრობლემები.

110

რევოლუციის ვეტერანები ქართველ მწერლებთან

18 მარტს საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობამ და ვ. ი. ლენინის ცენტრალური მუზეუმის თბილისის ფილიალმა მოაწყო ძველი ბოლშევიკების და ვეტერან კომკავშირელთა შეხვედრა ქართველ მწერლებთან. შეხვედრა გაიმართა მუზეუმის ერთ-ერთ დარბაზში, სადაც გამოფენილია ვ. ი. ლენინის თხზულებანი, დიდი ბელადისადმი მიძღვნილი ნაშრომები და მხატვრული ნაწარმოებები.

შეხვედრა, რომელიც მიეძღვნა ლენინის დაბადების 110 წლისთავს, შესავალი სიტყვით გახსნა საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობის თავმჯდომარემ, სოციალისტური შრომის გმირმა, მწერალმა-აკადემიკოსმა გრიგოლ აბაშიძემ.

— ჩვენი ქვეყანა, მთელი ჩვენი ხალხი ერთსულოვანი აღმავლობით ხვდება დიდი ბელადის იუბილეს, — თქვა გრიგოლ აბაშიძემ, — ამ აღმავლობაში თავის სიტყვას ამბობს ქართული მწერლობაც. ვეტერან ბოლშევიკებთან და კომკავშირელებთან დღევანდელი შეხვედრა ქართველი მწერლებისათვის მეტად მნიშვნელოვანი მოვლენაა. დღეს ჩვენ ვხვდებით რევოლუციის ცოცხალ მემატიანეთ. ვეტერანთა მაგალითზე მთელი თაობები იზრდებიან. მათი ცხოვრება საფუძვლად დაედო მრავალ მხატვრულ ნაწარმოებს. ბოლშევიკთა ძველმა გვარდიამ გამოიარა რევოლუციის ქარცეცხლი, მეორე მსოფლიო ომი, ხუთწლედების შრომითი ენთუზიაზმი. მათი ცხოვრება მუდამ იქნება მწერლობის ერთ-ერთი მთავარი თემა. კომუნისტის სახე, როგორც სახე დადებითი გმირისა, მუდამ დაამშვენებს საბჭოთა ლიტერატურას.

პოეტებმა იოსებ ნონეშვილმა, ალექსი გომიაშვილმა, ლადო სულაბერიძემ, ნოდარ გურეშიძემ, ჯანსუღ ჩარკვიანმა, მორის ფოცხიშვილმა, მზია ხეთაგურმა წაიკითხეს ლექსები, მიძღვნილი დიდი ბელადისადმი, რევოლუციისა და სამამულო ომის გმირებისადმი. სიტყვით გამოვიდა მწერალი რევაზ ჯაფარიძე.

ვეტერანთა სახელით გამოვიდნენ პარტიის ვეტერანთა რესპუბლიკური საბჭოს თავმჯდომარე, სკკპ წევრი 1921 წლიდან მაკარ ჯაში, სკკპ წევრი 1918 წლიდან გიორგი მირიანაშვილი და კომკავშირის ვეტერანი ვიქტორ ლომია. ორატორებმა აღნიშნეს ის დიდი მნიშვნელობა, რაც რევოლუციისა და დიდი სამამულო ომის ვეტერანების ცხოვრებას აქვს ახალგაზრდობის პატრიოტული და ინტერნაციონალური სულისკვეთებით აღზრდის საქმეში. ითქვა, რომ სამშობლოსათვის თავდადებულ გმირთა მაგალითი მუდამ იყო ჩვენი მწერლობის მთავარი თემა, სახელოვან ადამიანთა ცხოვრებაზე შეიქმნა არაერთი მაღალიდეური და მაღალმხატვრული ნაწარმოები.

დასასრულ ქართველმა მწერლებმა თავიანთი წიგნები საჩუქრად გადასცეს შეხვედრის მონაწილეებს.

ეს შეხვედრა ერთ-ერთი იმ მრავალფეროვან ღონისძიებათაგანია, რომელიც დასახული აქვს საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობას დიდი ბელადის საიუბილეოდ — შეხვედრები მკითხველებთან, ლიტერატურული საღამოები, შემოქმედებითი მივლინებები რესპუბლიკის დიდმნიშვნელოვან მშენებლობებზე, კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებში და სხვა.

●

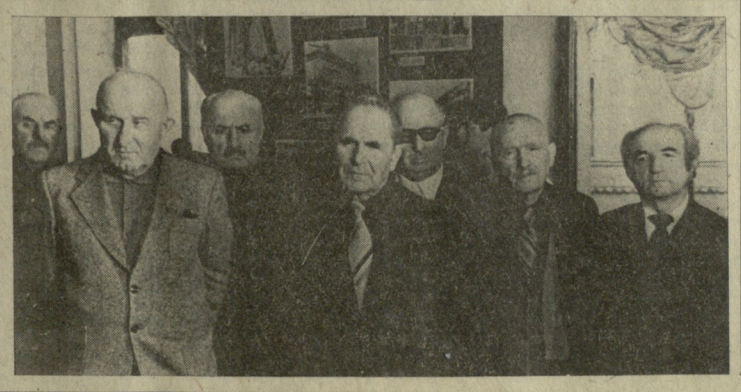

ფოტოები ა. გურასაშვილისა

მეგობრობის მერიდიანები

„ეფხისტყაოსანი" აფხაზურ ენაზე

ამას წინათ სოხუმში გაიმართა მკითხველთა კონფერენცია, რომელიც მიეძღვნა მუშნი ლასურიას მიერ აფხაზურ ენაზე თარგმნილი „ეფხისტყაოსნის" გამოსვლას.

პოემის პირველი აფხაზური თარგმანი განახორციელა აფხაზეთის სახალხო პოეტმა დ. გულიამ.

ახლანდელი თარგმანი, რომელიც მ. ლასურიას ეკუთვნის, მნიშვნელოვანი წინგადადგმული ნაბიჯია ამ გზაზე. ეს აზრი იყო ჩაქსოვილი საქართველოს კომპარტიის სოხუმის საქალაქო კომიტეტის მეორე მდივნის, ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატის ზ. ხ. ავიძბას შესავალ სიტყვაშიც, აფხაზეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რუსეთისა და საზღვარგარეთის ლიტერატურის ისტორიის კათედრის გამგის, ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატის ბ. გუგულიას მოხსენებაშიც „უკვდავი ქართული პოემა აფხაზი ხალხის სულიერ ცხოვრებაში" და სხვათა გამოსვლებში.

ექსპოზიცია, რომელიც მოგვითხრობს შოთა რუსთაველის პოემის აფხაზურ ენაზე სხვადასხვა დროის გამოცემების შესახებ, მკითხველებს გააცნო რესპუბლიკური სამეცნიერო ბიბლიოთეკის უფროსმა ბიბლიოთეკარმა ლ. ნაქუებიამ.

აფხაზური თარგმანის რედაქტორმა, აფხაზეთის სახალხო პოეტმა ბ. შინკუბამ ხაზი გაუსვა იმ დიდ წვლილს, რომელიც შეიტანა მ. ლასურიამ აფხაზურ ენაზე რუსული და ქართული ლიტერატურის შესანიშნავი ნაწარმოებების თარგმნის საქმეში, „კერძოდ, ისეთების,- როგორიცაა ა. ს. პუშკინის „ევგენი ონეგინი", ი. აბაშიძის „პალესტინა, პალესტინა...". ბ. შინკუბამ აღნიშნა ახალი თარგმანის მაღალმხატვრული დონე.

დასასრულ სიტყვით გამოვიდა მ. ლასურია. მან მადლობა გადაუხადა დამწყრეთ მისი მუშაობის მაღალი შეფასებისათვის, უპასუხა მკითხველთა შეკითხვებზე, წაიკითხა ნაწყვეტები რუსთაველის პოემიდან.

(საქინფორმი)

მაქსიმ რილსკის საღამო

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საბჭოთა კავშირის ხალხთა ლიტერატურის და მხატვრული თარგმანის კათედრამ ამ დღეებში გამართა საღამო, რომელიც გამოჩენილ უკრაინელ საბჭოთა პოეტს, მეცნიერსა და საზოგადო მოღვაწეს, ლენინური და სახელმწიფო პრემიების ლაურეატს, პოეტ-აკადემიკოს მაქსიმ რილსკის დაბადების 85 წლისთავს მიეძღვნა.

ზეიმში მონაწილეობდნენ კიევის მაქსიმ რილსკის ლიტერატურულ-მემორიალური მუზეუმის დირექტორის მოადგილე სამეცნიერო დარგში ივან ილენკო, სამეცნიერო-საექსპოზიციო განყოფილების გამგე ნილა პიდპალა. სტუმრებმა ჩამოიტანეს გამოფენა — „მაქსიმ რილსკი და საქართველო". გამოფენაზე ექსპონირებული იყო წიგნები, რომლებიც პოეტმა სიმონ ჩიქოვანს, გიორგი ლეონიძეს, მიხეილ მრევლიშვილს, შოთა რუყვას და მიხეილ ჩიქოვანს მიუძღვნა, აგრეთვე — საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტის აკაკი ხორავას წერილი მაქსიმ რილსკისადმი, ის ქართული წიგნები, რომლებსაც პოეტი თავის ბიბლიოთეკაში ინახავდა, ანთოლოგია — „ქართველი ხალხის პოეზია", რომლებშიც მაქსიმ რილსკის თარგმანებია შეტანილი და სხვა მასალები. საღამო საბჭოთა კავშირის ხალხთა ლიტერატურისა და მხატვრული თარგმანის კათედრის გამგემ ოთარ ბაქანიძემ გახსნა. იგი ავტორია წიგნისა მაქსიმ რილსკიზე — „ხალხთა მეგობრობის მოძღვარალი". ეს პირველი წიგნია პოეტზე, რომელიც მომმე რესპუბლიკებში გამოიცა.

საღამოზე გამოვიდნენ კიეველი სტუმრები, რომლებმაც დამსწრეებს მოუთხრეს მაქსიმ რილსკიზე, საქართველოსთან მის კავშირზე. დოცენტმა რევაზ ხვედელიძემ წაიკითხა მოხსენება — „მაქსიმ რილსკი და საქართველო". მაქსიმ რილსკის ლექსები წაიკითხეს თბილისის უნივერსიტეტის მწერალთა წრისა და კლუბ „უკრაინას" წევრებმა ნია აბესაძემ, ამირან ასანიძემ, ია მელიქიძემ, დავით მალრაძემ, თამარ ვეფხვაძემ, გია კვალაშვილმა, გოგი გოგოლაძემ. ეს ლექსები შევა მაქსიმ რილსკის წიგნში, რომელსაც ამ თარიღის აღსანიშნავად თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კლუბი „უკრაინა" ქართულ და უკრაინულ ენებზე სცემს.

მაქსიმ რილსკი

კაცობრიობა

პ. ტიჩინას

დღე მიიწურა მძიმე და მწიფე
ლოყაწითელი, მრგვალი ვაშლივით,
ხალვათად ხატავს ღამე ნახშირით
განიერ ჩრდილებს და ფერხთით გვიფენს;

ჭირხლით დამზრალი, უტკბეს სალბუნად,
კვლავ თრთის გვიანი ყვავილი ველის,
მიწა დაჭედილ ფლოქვივით მღერის,
გუმანითა ვგრძნობ — თოვლი დაგვბურავს.

ვითარ წიგნებში, მოვა ზამთარი:
მინდვრებს შერჩება ხმები ეული
და ტოტებს ფანტელს დააფენს მქისედ.

როგორც უსაზღვრო ზღვას შერეული:
უნდილი ნავით კაცი მართალი,
თოვლსა და ბუქში შეცურავს ისე.

შუქურა

ციკლიდან „რიო-დე-ჟანეირო"

მადლი შუქურის სულ პირველ შემქმნელს,
ზღვად რომ უკუნს ჰკვეთს, ვითარ მახვილი,
რომ კაცს მთრთოლვარე იმედად ეჭნეს
ზვირთის უკვდავი ამოძახილი!
მისი საამო კაშკაშის ფასად
ქარიშხლებსა თუ ნისლის მორევში
სიმტკიცეს იჩენს მესაჭის მაჯა
და ახლოვდება უფრო შორეთი.
ერთიანობას აღგვითქვამს ხალხთა,
ცეცხლი, წყვდიადში ბნელის მკვეთელი,
გუშაგად ვინც ჰყავს, ღირსია ნაღდად,
სიმღერის, ფუნჯის და საჭრეთელის.
ვინ იქნებოდა, თვინიერ მისი,
მძლეველი ამ ზღვის, უნაპიროსი...
ის ციხეკიდურზე კიაფობს ისე,
განთიადისას ვით ახპიროზი.

უკრაინულიდან თარგმნა ამირან ასანიძემ

ჰუბლიცისტის ჩანაწერები

დროის ზნეობრივი იმპერატივი

ფიქრები დორტმუნდიდან დაბრუნების შემდეგ

ფელიქს კუზნეცოვი

„ლიტერატურნაია გაზეტამ" უკვე გააცნო თავის მკითხველებს იდეა წიგნისა „ევროპა: XX საუკუნე". ეს გამოცემა, რომელიც წარმოადგენს ჰუმანიზმის ერთგვარ საერთოევროპულ ჭრილობამთიას, ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის საბჭოთა კომიტეტმა და „რაინ-ვესტფალიის უცხოეთის საზოგადოებამ" ჩაიფიქრეს, როგორც მოსკოველ და დორტმუნდელ მწერალთა ერთობლივი აქცია ჰელსინკის სულისკვეთების განვითარებისა და განმტკიცებისათვის, მადრიდის საერთოევროპული თათბირის შესახვედრად.

ეს უნდა იყოს წიგნი, სადაც ლენინის სიტყვა კომკავშირის III ყრილობაზე დაბეჭდილია აინშტაინის გამოთქმათა გვერდით, ხოლო თომას მანის ფიქრები ეხებიანება ბლოკის პოემას „თორმეტნი"; წიგნი, რომლის ფურცლებიდანაც მაქსიმ გორკი და რომენ როლანი, ანა ზეგერსი და ნიკოლოზ ოსტროვსკი, პოლ ელუარი და მიხეილ შოლოხოვი, ბერნარდ შოუ და ანა ახმატოვა, ალბერ კამიუ და ჰერმან ჰესე, ლიუი არაგონი და იური ბონდარევი ადამიანებს მიმართავენ ადამიანურობის, სიმამაცისა და სიკეთის სიტყვებით...

ამ ხასიათის წიგნი უაღრესად ეხმიანება დროის სულისკვეთებას, ეპოქის ყველაზე კარდინალურ მოთხოვნას — იყოს მშვიდობა, სიმშვიდე, პოზიტიურად გადაწყდეს ადამიანთა წინაშე მდგარი ბევრი ძნელი პრობლემა. ბრძოლა მშვიდობისათვის, დაძაბულობის შენელება — ეს ეპოქის დიადი ჰუმანისტური პროგრამა. და ძალზე კანონზომიერია, რომ ამ ბრძოლას სათავეში უდგას ჩვენი ქვეყანა, რითაც რეალურად ავლენს განვითარებული სოციალიზმის საზოგადოების — კაცობრიობის ჰუმანიტარ ი ტრადიციის მემკვიდრის გიგანტურ ჰუმანისტურ პოტენციალს.

და აი ჩვენ, მოსკოველ მწერალთა და გამომცემელთა ჯგუფი, რომელშიც შედიოდნენ, კერძოდ, პაროზაიკოსები ს. ზალიგინი, ი. სტანდიუკი, პოეტი ი. მორიცი, კრიტიკოსი ა. მიხაილოვი, მივემგზავრებით დორტმუნდში, რათა დავასრულოთ ამ ერთობლივი წიგნის ტექსტი. მივემგზავრებით ამ მომენტში, როდესაც ბორტმტა ძალებმა, ექსტრემიზმისა და რეაქციის ძალებმა კვლავ დაიწყეს შეტევა დაძაბულობის შენელებასა და მშვიდობაზე ცდილობენ ომის პირას მიიყვანონ კაცობრიობა.

თუნდაც წუთით რომ მივენდოთ ბოლო დროს კაპიტალისტური ქვეყნების მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებს, გაზეთებს, რადიოს და ტელევიზიას, ნაირსახოვან და თავისი არსით ძალზე ერთნაირ „რადიოხმებს" — ისეთი შთაბეჭდილება იქმნება, თითქოს მსოფლიოში თითქმის ალარ დარჩენ საღად მოაზროვნე ადამიანები, რომლებსაც შესწევთ უნარი ადექვატური ადამიანური რეაქციისა, რომელიც მოკლებული იქნებოდა ისტერიასა და „კომუნიზმის შიშს".

თუმცა, უნდა აღვნიშნოთ, გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის, აგრეთვე საფრანგეთის პოლიტიკოსების მხრივაც და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა მხრივაც ამ კვირეებში საღი აზრი მაინც უფრო მეტი გამოჩნდა, ვიდრე ამერიკის შეერთებული შტატებისა და დიდი ბრიტანეთის ხელმძღვანელი მოღვაწეებისა და ეურონალისტების მხრივ.

რა პრაქტიკული შედეგები აქვს „იერიშისა და შეტევის" ამ პროპაგანდისტულ კამპანიას გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში? რაგვარად რეაგირებენ ქვეყნის უბრალო ადამიანები მოწოდებაზე—უარი სთქვან დაძაბულობის შენელებაზე? აი კითხვები, რომლებიც, ბუნებრივია, არ შეიძლებოდა არ წამოჭრილიყო ჩვენს წინაშე, როდესაც ამ ძნელ, რთულ დროში მივემგზავრებოდით გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში.

ხომ არ შეეცვალათ ჩვენს პარტნიორებს შეხედულება ჩვენს წიგნზე, მის სახარგებლო დანშნულებაზე, მადრიდის თათბირის დროისათვის მისი გამოცემის აუცილებლობაზე? სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ხომ არ წალეკა ისინი „ცივი ომის" ჭირმა, რომელმაც გააშწვავა ბოლო დროს ჩვენი ურთიერთობა კაპიტალისტურ დასავლეთთან, და უწინარეს ყოვლისა ამერიკის შეერთებულ შტატებთან?

ამ კითხვაზე არაორაზროვან პასუხს შეიცავდა უკვე „რაინ-ვესტფალიის უცხოეთის საზოგადოების" პრეზიდენტის დოქტორ გ. კოხის სიტყვები, რომლითაც იგი ჩვენს დელეგაციას შეხვდა: „მადრიდის თათბირის წინ ჰუმანიზმის შესახებ ერთობლივი წიგნის მომზადებასა და გამოცემას ევროპისათვის პრინციპული ხასიათი აქვს და მოწმობს, რომ დაძაბულობის შენელება ცოცხლობს, რომ ჰელსინკის სულისკვეთება განმტკიცებს თავს, რომ კეთილი ნების ადამიანები განაგრძობენ ბრძოლას მშვიდობისათვის, კაცობრიობის თერმობირთვული მოსპობის საფრთხის წინააღმდეგ. — თქვა მან. — დაძაბულობის შენელებისათვის ამ მძიმე მომენტში უაღრესად მნიშვნელოვანია ბოლომდე დავიცვათ ჩვენი ქვეყნების, ევროპისა და მთელი კაცობრიობის ხანგრძლივი ინტერესები".

დოქტორ კოხის ეს პირდაპირი და გულითა სიტყვები იქცა გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში ჩვენი ყოფნის თავისებურ ლიტმოტივად, განსაზღვრა საქმიანი, კონსტრუქტიული ატმოსფერო როგორც წიგნზე ერთობლივ მუშაობაში (მის რედაქციებში დასავლეთ გერმანიის მხრიდან შედიან დოქტორი გ. კოხი, მწერალი ი. რიდინგი, დოქტორი რ. ფრიბელი, პროფესორი ფ. დენნინგჰაუსი, ხოლო საბჭოთის მხრიდან — მწერლები ლ. გინზბურგი, ტ. კუდრიავცევა, ა. მიხაილოვი და ამ სტრიქონების ავტორი), ისე მრავალრიცხოვან ოფიციალურ და არაოფიციალურ შეხვედრებში.

რაღა თქმა უნდა, მიამიტობა იქნებოდა გვეფიქრა, თითქოს მისწრაფება დაძაბულობის შენელების, მშვიდობისა და ჩვენს ქვეყანასთან მეგობრობისაკენ, რითაც გამსჭვალული იყო ეს საუბრები, ხშირად არ გაერთულებინოს ამა თუ იმ ცრურწმენას, ბოლომდე ვერგაგებას, აზროვნების სტერეოტიპებს, რაც იქმნებოდა ჩვენდამი უაღრესად უკეთურად განწყობილი ბურჟუაზიული პროპაგანდის გავლენითა და ზემოქმედებით. მაგრამ მთავარი და მნიშვნელოვანია მოძებნა შეხებელ წერტილებისა, დაახლოების გზებისა, და არა პირიქით!

ჩვეულებრივად, ჩვენი შეხვედრები, — როგორც ოფიციალური, ისე არაოფიციალური, — ტარდებოდა კეთილგანწყობილი შემოწმებულობით, პოლიტიკური ტაქტით და იმაზე ზრუნვით, რომ ჩვენს ურთიერთობას იოტისოდენადაც კი არ შეეტანა „ცივი ომის" განწყობილებანი. მაგრამ თუ „საოქმო" შეხვედრები ყოველთვის მშვიდად ტარდებოდა, სამაგიეროდ, ასე ვთქვათ, არაოფიციალური ლაპარაკი და საუბრები, მეტადრე მწერლებისა, ზოგჯერ გადაიქცეოდა გაცხარებულ დავაკამათად, თუმცა არასოდეს არ სცილდებოდა თავაზიანობის საზღვრებს. როგორც ერთმა ჩვენმა თანამოსაუბრემ თქვა, „დაძაბულობის შენელების პოლიტიკის სარგებლობა უკვე ისაა, რომ სხვადასხვა პოლიტიკური მრწამსის ადამიანებს შეუძლიათ განიხილონ ყველაზე მწვავე, ყველაზე ძნელი და რთული პრობლემები, რომ შესაძლებელი გახდა ჩვენს შორის თვით ამგვარი საუბარი".

საუბარი უაღრესად სასარგებლოა იმიტომ, რომ ამ კამათსა და დისკუსიებში ირკვევა წინასწარშეგონებანი, აზროვნების ჩვეული სტერეოტიპები მორწმედება არგუმენტაციის ახალი სისტემით, არადა წინასწარშეგონებანი არსებობს. ჩვენ მოწმე გავხდით, მაგალითად, იმისა, თუ როგორ ვერ გაუგიათ სიტუაცია ავღანისტანში, ზაისა და აფრიკაში მთლიანად. ჩვენ მოვისმინეთ გულუბრყვილო მოთხოვნა, რომ შეჩერდეს, შეკავდეს რევოლუციური ცვლილებები ამ კონტინენტებზე, რამდენადაც, მოგეხსენებათ, ეს ცვლილებები საფრთხეს უქმნის დასავლეთის მომარაგებას ნავთით, მის უკვე ჩვეულად ქცეულ კეთილდღეობას, ამასთან ცდილობენ ეს ცვლილებები ახსნან ლამის... საბჭოთა კავშირის მხრივ ჩარევით. ცხადი იყო: ყველაზე მეტად აქ აშფოთებდათ რევოლუციური ცვლილებები მსოფლიოში, ცვლილებები, ოქტომბერში რომ დაიწყო და კი არ შეჩერებულა, არამედ დღესაც გრძელდება, ვითარდება და სულ უფრო და უფრო ახალ ქვეყნებსა და კონტინენტებს მოიცავს. სოციალური, კლასობრივი ეგოიზმი აიძულებთ ამ ცვლილებებს მოეკიდონ უკიდურესი გაფაციცებით და შიშით, მისცენ მათ დამახინჯებული, ანასწორი ახსნა-განმარტება.

„ალმოსავლეთსა და დასავლეთს აერთიანებს მისწრაფება დაძაბულობის შენელებისაკენ, ხოლო აშორებს თქვენი მისწრაფება აზიის, აფრიკისა და ლათინური ამერიკის ქვეყნებში რევოლუციისა და კომუნიზმის ექსპორტირებისაკენ. შეწყვიტეთ ეს ეჭსპანსია, განიარაღდით იდეოლოგიურად — და მაშინ დაიწყება ნამდვილი შენელება დაძაბულობისა და მშვიდობა!" — გვეუბნებოდნენ ჩვენ.

იძულებულნი ვხდებოდით შეგვეხსენებინა თითქოსდა საყოველთაოდ ცნობილი გარემოება: რომ გამათავისუფლებელი მოძრაობა განვითარებულ ქვეყნებში განპირობებულია არა ვითომდაც „რევოლუციისა და კომუნიზმის ექსპორტით", არამედ ესაა ობიექტური, კანონზომიერი პროცესი, რომელიც დღეს არ დაწყებულა და რომლის შეჩერებაც არავის ძალუძს. სინამდვილეში კი მსოფლიოში არსებობს და სულ უფრო და უფრო მკვეთრად იჩენს თავს საპირისპირო საფრთხე — ექსპორტი კონტრ-

(დასასრული მე-2 გვ.)

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულება

მწერალ გ. ს. ჩიქოვანის „საპატიო ნიშნის" ორდენით დაჯილდოების შესახებ

საბჭოთა ლიტერატურის დარგში გაწეული ღვაწლისათვის და დაბადების სამოცდაათ წელთან დაკავშირებით მწერალი გრიგოლ სამსონის ძე ჩიქოვანი დაჯილდოდეს „საპატიო ნიშნის" ორდენით.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე ლ. ბრეჟნევი.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი მ. გიორგაძე.

მოსკოვი, კრემლი. 1980 წლის 17 მარტი.

ლიტერატურული ჟურნალების ფურცლებზე

ბიბოია ფურცხვანიძეს პირველად ამ რამდენიმე წლის წინ შეეხვედით კონსტანტინე ლორთქიფანიძის მოთხრობაში „ჩემი პირველი კომკავშირელი“.

შეხვედრა ფრიად სასიამოვნო იყო.

რევოლუციური ეპოქის მხატვრული სურათები, იმ მეროიკული დროის ადამიანების, მისი გმირების სახეები ქართულ საბჭოთა მწერლობას ისედაც შედარებით ძუნწად გააჩნდა, ამ ბოლო ხანს კი, შეიძლება ითქვას, საერთოდ გამორჩა მხედველობის არედან. ბიბოია ფურცხვანიძემ კვლავ მოიტანა ქართულ მწერლობაში რევოლუციური სული და რომანტიკა.

ამიტომ მასთან შეხვედრა არა მარტო სასიამოვნო იყო, არამედ სასარგებლოც.

მუდამ გულს გვაკლდა, რომ ქართულ საბჭოთა მწერლობაში ვერ მოვიძიებდით იმ მხატვრული მასშტაბის და სიძლიერის გმირებს რევოლუციის ეპოქისა, როგორებიც გვახსოვდა ფადეევის, ფურმანოვის, ოსტროვსკის, ფედინის რომანებიდან. და აი, გამოჩნდა ბიბოია ფურცხვანიძე.

ამის გამო მასთან შეხვედრა უკვე უბრალოდ სასიამოვნო და სასარგებლო კი არა, სახიხარულოც და ღრმად დასამახსოვრებელიც იყო.

ჯერ კიდევ არ ჩამქრალა ჩვენს მეხსიერებაში ბიბოია ფურცხვანიძის ანთებული თვალები, რომლითაც ლაპარაკობდა იგი საკუთარ გეგმებზე და ოცნებაზე — რევოლუციის ქარიშხალს აყოლილი როგორ შემოიცვლიდა ყაბარდოული ცხენით შორეულ ქვეყნებს სიმართლის და სიკეთის სათესად, რომ კვლავ შეეხვედით მას მწერლის ახალ მოთხრობაში „სიტყვა იყო ღმერთი“, რომელიც „მნათობის“ (1980, № 1) ფურცლებზე დაიბეჭდა.

ეს ახალი შეხვედრა კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი გამოდგა. მხოლოდ იმით არა, რომ „სიტყვა იყო ღმერთი“ თავისთავად ღრმა და საინტერესო მოთხრობაა, ბიბოია ფურცხვანიძე კი ახალი კუთხით წარმოგვიდგა და გაგვეხსნა (ამაზე ქვემოთ მოგახსენებთ), არამედ უფრო მეტად იმითაც, რომ ჩვენი სურვილი თუ ფარული იმედი ამ რომანტიკით სავსე გმირთან კვლავ შეხვედრისა გამართლდა და ცხადი გახდა, რომ მის შესახებ კიდევ უნდა მოველოდეთ ახალ მოთხრობებს. აკი გვპირდება მწერალი აქ, ბიბოია ფურცხვანიძის და ვანო მურადაშვილის ურთიერთობის ამბავს თავის დროზე გაეცნობა მკითხველიო. მაშასადამე, საფუძველი დადგა მოთხრობების ახალ ციკლს, რომელიც ახლავე შეიძლება დაბეჭდვითი ითქვას, თუ მეტი არა, ისეთივე დიდი მნიშვნელობისა იქნება ქართული მწერლობისათვის, როგორიც არის მწერლის ადრინდელი ციკლები — „ბელორუსული მოთხრობები“ და „სიკვდილი ცოტას მოიცდის“.

თუმცა ნუ გავუსწრებთ მოვლენებს წინ. მით უფრო, კონსტანტინე ლორთქიფანიძეს, როგორც ეს გამოცდილებით ვიცით, თავად არ უყვარს აჩქარება, დიდხანს და გულმოდგინედ მუშაობს ახალ მოთხრობებზე. მოლოდინი ისედაც ყოველთვის მძიმეა, მწერალმა კი შეიძლება კიდევ გაგვიჭიანაროს იგი. ამიტომ ჯობს იმას მივხედოთ, რაც უკვე ხელთა გვაქვს.

როდესაც მოთხრობის „სიტყვა იყო ღმერთი“ კითხვას შეუდექი, კვლავ ვიგრძენი კონსტანტინე ლორთქიფანიძის თხრობის გემო, მისი პროზის სადა და ნათელი სტილი, სადაც სირთულეს მხატვრულ ქსოვილში კი არ წავაწყდებით, არამედ პრობლემებსა და ხასიათებში. კვლავ მომესმა მისი ძარღვიანი ქართული სიტყვა, სავსე არა მარტო კოლორიტით, არამედ თავისი მხატვრული ძალითა და ტკივილებით.

შეეხვედი კითხვას შირაქის ცხოვრებაზე, მის ყანებზე, „წითელ ნადზე“, გამძ�d ცახელ მცელავებზე და მათ გასაჭირზე ღმერთგამწყრალი, მშიერ მგელზე უარესი არაკაცები რომ საშველს არ აძლევენ, ახალი ცხოვრების გამო მტრობენ... და ჩემთვის თითქოს ცხადი გახდა, საით მიდიოდა თხრობა, საით მიპყავდა მწერალს სათქმელი. თავდაჯერებულად, ჩამხვდარი კაცის რწმენით ვეღოდი, საცაა მწერლის პირველი კოლმეურნე — ჩოხელი უნდა გამოჩენილიყო და... თვალებს არ დავუჯერე, დაიწყო, მისი მშობლიური დასავლეთის ველებზე, როცა პირველად მიხვდა იგი, რომ რევოლუციური რომანტიკა თურმე მარტო გაქცეული მტრის ყიყინთი დეფნა კი არ არის, ან მსოფლიო რევოლუციის მიზნით შორეულ ინდოეთში თუ სხვა ქვეყნებში ძლევამოსილი ნავარდი, არამედ აქ, შენს მშობლიურ მხარეში ახალი ცხოვრების საძირკვლის ჩაყრასაც მუდმივად თან ახლავს, მის ყოფაშიცაა, რაც მიწის თხრასაც, ჯაობში მუხლებამდე დგომასაც, დანგრეული ხიდების აღდგენასაც და კიდევ უამრავი სხვა „შავი სამუშაოს“ შესრულებასაც მოითხოვს. ბიბოიაც ოფლშუბმრალი, დღენიადაგ ხელებდაკაპიწებული შრომობს. მან ამ მოკლე დროში ბევრი რამ მოასწრო და გაიგო. ახლა კი იგი კომკავშირული გაწვევით მისი მშობლიური ეზო-გარემოდან შორს, სილნალის მაზრაში მოხვედრილა და წითელწყაროს რაიონის მილიციის უფროსად მუშაობს.

„მან უკვე იცოდა, რისთვის ცხოვრობდა ამ ქვეყანაზე“. ეს კი დიდ ძალასთან ერთად დიდ მომზიბლავობასაც ანიჭებს ბიბოიას. ჭმის წყალობითაა, რომ ოცდასამი წლის ჭაბუკი უკვე დაბრძენებული, ბრავალ ჭირზე გამოვლილი კაცი დამდგარა. მარლენ ხუციევის ცნობილ ფილმში ცხოვრებას შეჯახებული და დაბნეული თანამედროვე ახალგაზრდა მამის ფოტოპორტრეტს შეჰყურებს, სადაც პირტიტველ ყმაწვილი უმზერს და გულწრფელად შესთხოვს, მირჩიე რა ვქნა, როგორ ვიცხოვრო. თიქოს ცოცხლდება პორტრეტი, სურათიდან მამამისი გადმოდის, მიუჯდება შვილს და ეკითხება, რამდენი წლისა ხარო. ოცისო. მე შენხელა არც კი ვიყავი, როცა უკვე კარგად ვიცოდი, რა მინდოდა და რისთვის ვცხოვრობდი, თავიც გავწირე მისთვისო. ბიბოია ფურცხვანიძეც სულ ოცი-ოცდასამი წლისაა, ჩვენ ამ ასაკისას ვიცნობთ მას და მანაც უკვე კარგად იცის ის მიზანი, რისთვისაც ცხოვრობს ასე თავგანწირულად.

მწერალი დაუფარავად მოგვითხრობს ამ ძმიმე, 1922 წლის ცხოვრებაზე. ყველგან და კახეთშიც სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა გაჩაღებული, ყაჩაღებთან ავსებული ტყეები. განსაკუთრებით „წითელი ნადის“ წევრებს ემტერებიან, „ბოლშევიკებს მაგენი აცოცხლებენო“. ხან კომკავშირლებს გაიტაცებენ მძევლებად, ხან იქვე სოფელშივე თუ მინდვრად ხოცავენ ახალი ცხოვრების მოთავეთ და მოსურნეთ, ამხანაგობის ცარიელ წისქვილსაც კი წყალს მიუგდებენ დოლაბების გასაოხრებლად. არაფერს თაკილობენ, ყველაფერს კადრულობენ ახალი ცხოვრების

ᲪᲔᲪᲮᲚᲘᲡᲙᲘᲓᲔᲑᲐ

ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲨᲗᲐᲑᲔᲭᲓᲘᲚᲘᲡᲒᲐ ᲙᲝᲜᲡᲢᲐᲜᲢᲘᲜᲔ ᲚᲝᲠᲗ-ᲥᲘᲤᲐᲜᲘᲫᲘᲡ ᲛᲝᲗᲮᲠᲝᲑᲐᲖᲔ „ᲡᲘᲢᲧᲕᲐ ᲘᲧᲝ ᲦᲛᲔᲠᲗᲘ“

ᲒᲣᲠᲐᲛ ᲒᲕᲔᲠᲓᲬᲘᲗᲔᲚᲘ

ცარიელ-ყურის მილიციის საგუშაგოს ეზოში გაქაფული ცხენი მწერლის პირველი კოლმეურნის ნაცვლად პირველმა კომკავშირელმა, ბიბოია ფურცხვანიძემ შემოაგდო.

ჩემს წინ ნამდვილად ბიბოია ფურცხვანიძე იყო, ცოცა „მაღალ ფარდებში“ რომ უყვარდა ლაპარაკი, მაგრამ ვისი რწმენაცა და ალალი გრძნობაც გულიდან იყო ამონახეთქი, ვისი „სიტყვა და საქმე ოჩან ხარებივით განა-განა არ მიიწევდნენ, მუდამ ერთ კვალში იდგნენ“, ვისთვისაც მთავარი იყო „გულწრფელობა, ავ-კაცგის ცნობა და მამაცობა, — სამი დედა-ბოძი, რაზედაც დგას და არ ინგრევა ეს ცოდვილი ქვეყანა“, ვინც მრუდსაც და მართალსაც ათქმევინა, ამ კაცზე დანდობა შეიძლებაო.

დავიხსომოთ ბიბოიას ყველა ეს ვუკაცური თვისება, რადგან სწორედ მათ გამო გადაეყრება ხიფათს.

ბიბოია ფურცხვანიძე რომანტიკული ილუზიებიდან რომანტიკულ რეალობას მობრუნებია. ეს პროცესი ჯერ კიდევ იქ, ფარცხნაყაენებში და ჭალადიდში

(დასასრული)

რევოლუციისა, დამმალი რეაქციონერი, ანტიხალხური რეაქციების გაფფორებული დაცვა იმპერიალიზმის მხრივ.

ანულებული ფენომენებისა სხვა რამეც: დაძაბულობის შენელების გაძნელება ავღანისტანის გამო კი არ დიწუო, არამედ გაცილებით უფრო ადრე: მაშინ, როდესაც ნატო-ს ქვეყნებმა გადაწყვეტეს თავიანთ ტერიტორიაზე განლაგებინათ 600-მდე ახალი, ჩვენი ქვეყნისკენ დამიზნებული რაკეტა.

ამ საუბრებისა და კამათის მსვლელობაში განსაკუთრებით ცხადი ხდებოდა ერთი რამ: სხვადასხვა სოციალურ-პოლიტიკური ძალები და ფენები დასავლეთში, და კერძოდ გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში, დაძაბულობის შენელების კონცეფციას სრულიადაც არ ანიჭებენ ერთნაირ მნიშვნელობას.

ბურჟუაზიული პროპაგანდა და ისინი, ვისაც ჯერ კიდევ არ შესწევს ძალა თავი დაალწიონ მის გავლენას, უმეტეს წილად მოწოდებულია დაძაბულობის შენელება გადააქციოს ერთგვარ იდეოლოგიურ „ცალმხრივი მოძრაობის ქუჩად“, მისი შემწეობით გზა გაუხსნას საბჭოების „იდეოლოგიურ განიარაღებას“, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ — გზა გაუხსნას სოციალიზმის სულიერ, ზნეობრივ, იდეოლოგიურ, ხოლო შემდეგ აგრეთვე სოციალურ-პოლიტიკურ საფუძველთა წალეკვასა და ეროზიას. მხოლოდ ამ პირობით — ჩვენს ხალხსა და ჩვენს საზოგადოებაზე დაუბრკოლებელი სულიერ-იდეოლოგიური ზემოქმედების პირობით — ისინი მზად არიან დაძაბულობის შენელებას დაუაბულდნენ. ხოლო რაკი ამგვარ პირობას ჩვენ არ ვღებულობთ, დაძაბულობის არავითარი შენელება ამ ძალებს არ ეპიტნავებათ და არ სჭირდებათ. ეგ კი არა, სახიფათოც კია.

და ამავე დროს დასავლეთის ინტელიგენციაში დღეს სულ უფრო და უფრო საგრძნობლად იზრდება გაღება იმისა, თუ ვინაა ნამდვილი მტერი და ნამდვილი მოყვარე დაძაბულობის შენელების საქმეში, ვინაა სინამდვილეში დაინტერესებული გამალებულ

ᲓᲠᲝᲘᲡ ᲖᲜᲔᲝᲑᲠᲘᲕᲘ ᲘᲛᲞᲔᲠᲐᲢᲘᲕᲘ

(დასასრული)

ᲠᲔᲪᲔᲜᲖᲘᲐ ᲐᲠᲐᲤᲝᲠᲛᲐᲚᲣᲠᲘ ᲓᲐᲛᲝᲙᲚᲔᲑᲘᲡ ᲨᲔᲡᲐᲮᲔᲑ

ᲛᲘᲠᲘᲗᲐᲓᲘ ᲞᲠᲝᲑᲚᲔᲛᲔᲑᲘ

რეცენზია

„კრწანისის ყაყაჩოები“

ᲕᲐᲜᲝ ᲩᲮᲘᲙᲕᲐᲫᲔ

წლები გავიდა ჩვენი პირველი შეხვედრიდან — ხელში მეჭირა ცისფერყდიანი წიგნი, ლიტერატურული წრის სხდომაზე ლექსების წაკითხვის შემდეგ ხაჩუქრად რომ გადმომცეს, და გაურკვეველი ცნობისწადილით დავყურებდი პატარა ფორმატის სუპერგადაკრული კრებულის გარეკანს, რომელზეც ყაყაჩოები ეხატა.

მაშინ ჯერ არ ვიცოდი, რომ კრებულის რომელიღაც გვერდზე ეწერა: „შენ როცა ამ წიგნს ხელში აიღებ, ცოცხალთა შორის მე არ ვიქნები, მაგრამ, კეთილო, მიხვდი, გაიგე ადრე წასული კაცის ფიქრები“.

და... მე ავიღე წიგნი ხელში, ლამაზი წარწერით — ლადო ასათიანი. პალტოს შიგნით, ილლიაში ამოდებული ვატარე თოვლით განათებულ ღამის ქუჩებში...

რამდენ ზამთარს გაუვლია მას შემდეგ, რამდენი ფიფქი დაფენილა ქვეყნიერებაზე, წყნარი, ნებიერი ფარფატით, რამდენი მეტნაკლებად მნიშვნელოვანი ეპიზოდი გამქრალა, ჩავლილა, ერთფეროვნებით ნავლწყაროილა. მხოლოდ ღრმა ჩაფიქრების ყამს იყურები უკან, შედიხარ მახსოვრობის მუზეუმში და იმ სურათებთან ჩერდები დიდხანს, ლამაზი დღეები, საათები და წუთები რომ ჭვიათ. ხულს უბერავ, დავიწყების მტვერს აცლი ძვირფას ნახატებს და ტკივილითა და ტკბობით შესცქერი ყველაფერს, რაც მხოლოდ და მხოლოდ შენი ბიოგრაფიის ორგანული ნაწილია.

ასე მივდივარ იმ ღამესთან. სუსტად განათებული ოთახში, სახოთმალზე გადაშლილ წიგნს დავყურებ — ამ ფურცლებში „კრწანისისა და ფაფაზანის“ ალალი ტკივილები ეგუბინა. ბიბოია ერთადერთ სასწაულს მიაგებს, ერთადერთ შანს ბიბოიას სუნთქავენ და ყოველი სტრიქონი მიწიერი, ჯანსაღი სიყვარულითა გესაუბრება, ყოველგვარი ზიგზაგებისა და ორაზროვნების გარეშე მიგანიშნებს მთავარი ორიენტირისაკენ: „რა ქართველი ხარ და რა ჭაბუკი, თუ მაშულს თავი არ ანაცვალე“.

ლადო ასათიანი ხანმოკლე სიცოცხლე ამ სიტყვების პირნათლად გამართლება იყო — როგორც რომში მიმავალი მოგზაურისთვის, პოეტის ყველა გზა სამშობლოს სიყვარულისკენ მიდიოდა. იქ იყო მისი საყუდარი და ამაღლებული სულის ფრთებისთვის საჭირო და სამყოფი სივრცე. და რაც მისთვის, როგორც პოეტისა და მოქალაქისათვის, ნიშნადობლივია — არ დარჩენილა არც უნიადაგო, ფუყე აღტაცებების ტყეებაში (როგორც არაერთს დაემართა) და არც მოჩვენებითი ჯავრის, ლანდებთან მოლაციცეი მსახურის პირქუშ მანტიაში გახვეული. მისი ამაყი სიმღერა იქიც კი იმედიანია, სადაც „ქართლის ჭირის“ ფრაგმენტებს გვიცოცხლებს და იქაც, სადაც თვითონ უჭირს, ფიზიკურად გატეხილს და სარეცელს მიჯაჭვულს...

იფურცლებოდა „ცისფერი წიგნი“, სტრიქონიდან სტრიქონზე მიცურავდა დალლილი მზერა, და როცა ერთმანეთს გამოვეთხოვეთ

ᲡᲐᲞᲐᲢᲘᲝ ᲬᲝᲓᲔᲑᲐᲗᲐ ᲛᲘᲜᲘᲭᲔᲑᲐ

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲞᲠᲔᲖᲘᲓᲘᲣᲛᲘᲡ ᲑᲠᲫᲐᲜᲔᲑᲣᲚᲔᲑᲘᲗ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲛᲝᲥᲐᲚᲐᲥᲔᲗᲐ ᲨᲠᲘᲡ ᲛᲘᲦᲔᲑᲣᲚᲘ ᲬᲝᲓᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲛᲐᲡᲗᲐᲜ ᲓᲐᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲔᲑᲣᲚᲘ ᲞᲘᲠᲗᲐ ᲨᲔᲡᲐᲮᲔᲑ ᲐᲛᲪᲮᲔᲠᲘᲡ ᲛᲘᲦᲔᲑᲣᲚᲘ ᲬᲝᲓᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲛᲐᲡᲗᲐᲜ ᲓᲐᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲔᲑᲣᲚᲘ ᲞᲘᲠᲗᲐ ᲨᲔᲡᲐᲮᲔᲑ:

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲡᲐᲮᲐᲚᲮᲝ ᲛᲮᲐᲢᲕᲠᲘᲡᲐ:

თარხან-მოურავს რევაზ გიორგის ძეს, თოიძეს ირაკლი მოსეს ძეს, მახარაძეს კონსტანტინე მიხეილის ძეს, მერაბიშვილს მერაბ კონსტანტინეს ძეს, მიზანდარს ვალერიან ლევანის ძეს, ოჩიაურს გიორგი ალექსის ძეს, ჯაფარიძეს ვახტანგ ნოშრევანის ძეს.

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲮᲔᲚᲝᲕᲜᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐᲛᲡᲐᲮᲣᲠᲔᲑᲣᲚᲘ ᲛᲝᲦᲕᲐᲬᲘᲡᲐ:

ᲣᲜᲓᲚᲐᲠᲔᲚᲡ ᲒᲘᲕᲘ ᲚᲣᲐᲠᲡᲐᲑᲘᲡ ᲫᲔᲚᲘ.

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲓᲐᲛᲡᲐᲮᲣᲠᲔᲑᲣᲚᲘ ᲛᲮᲐᲢᲕᲠᲘᲡᲐ:

აბაშიძეს მურთაზ ალექსანდრეს ძეს, ბოლქვაძეს მამუდ აბდულას ძეს, გაბელიას სერგი მიხეილის ძეს, გასიევს ხსარ იზმაილის ძეს, გელაშვილს ჰენრიხ ალექსანდრეს ძეს, დევდარიანს თამაზ ლევანის ძეს, დუნდუას დავით ალექსანდრეს ძეს, ვადბოლსკის მიხეილ ნიკოლოზის ძეს, ზამთარაძეს შოთა ამბაკოს ძეს, იაკოვენკოს ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძეს, კიკალიშვილს თენგიზ მაკარის ძეს, კოტაევს გრიგოლ სესეს ძეს, კრაწაშვილს ზაქარია იოსების ძეს, მალაზონიას მამია ვლადიმერის ძეს, მელიქიშვილს ოთარ გრიგოლის ძეს, მექვაბიშვილს იური ნესტორის ძეს, მინასოვს სერგი ვასილის ძეს, მჭედლიშვილს ავთანდილ მიხეილის ძეს, ნიკოლაძეს გიორგი ევსევის ძეს, რატიანს ალექსანდრე სერგის ძეს, სიხარულიძეს ტიტე ისიდორეს ძეს, ტაბატაძეს კიმი კონსტანტინეს ძეს, ფარულავას ოთარ ივანეს ძეს, ფაჩუაშვილს ჯეირან ნიკოლოზის ძეს, ფორჩხიძეს ზურაბ ნოეს ძეს, ქაჯაიას გურამ ტიტეს ძეს, ღოღობერიძეს ბჰინა გრიგოლის ძეს, ყაზაიშვილს ბექარ ლაზარეს ძეს, შველიძეს ბეჟან კონსტანტინეს ძეს, ციციშვილს შოთა შალვას ძეს, ჭუბერიძეს ვიქტორ ალექსანდრეს ძეს, ჯიშკარიანს ოთარ ივანეს ძეს.

ემზარ კვიტაიშვილი

ახალი წიგნიდან

მოსავლის დღესასწაული თბილისში

გული გადაყვითლებია
ოქროყანას, კრწანისს,
დატრიალდა მოედნებზე
სუნი ტყის და ყანის.
აშრიალდა ნიავქარზე
ხმელი ჩალა-ბუსა,
გაზნექილი სხვენი კარვის
ჯაგნით დახუნძლულა.
ვაზის ძირზე დაუბიათ
ყოჩი თავმომწონე,
ცლიან ურმებს, ლურჯად ბოლავს
ანთებული თონე.
მეგენახეს ვხედავ გლეხებს
ნაბდის ქუდებიანს...
ვის — ჭინჭილა, ვის — ხელადა
მოუყუდებია.
დალოცვა და დღეგრძელობა,
ჯამ-ფილების ხვრეპა;
რიგი მიდის, რიგი მოდის,
რიგი დგას და თვრება.
ეზიდება ყუთით, კასრით, —
ვის რა ჰყვარებია...
რომ ჩანჩარებს, მღვრიე მაჭრის
ნიაღვარებია.
ჩაბერეს და ჭყვირის ზურნა,
სისხლი უხურს სიყმეს....
დასცხეს დოლი და წყვილები
საჭიდაოდ იხმეს.
წრეში ჩადგა ორი ბიჭი,
ორივ გარუჯული,
აქეზებენ, ვისი გაჭრის
სარმა გარეჯული...
დავდგათ ხვავი, რომ ჩვენი მზე
ენთოს ასე ცხოვლად.
ზრდა, მატება საქართველოს
ღონისა და დოვლათს.

მარიამი

მე მახსოვს ერთი შინაბერა,
მჭლე, ჭროღათვალება მარიამი.
წისქვილის თავზე, ღელისპირას
ასე მეტყოდა, მასწავლიდა:
„თუ გინდა კაცი გალამაზდეს,
სიკვდილს არაფერი შეედრება.
თავის მოსაკლავად ისე დღე ჭობს,
დასამარხავად — ხუთშაბათი.
ახლა, შენს თვალწინ, შემიძლია,
თავი დაგიხრჩო ამ გუბეში“...
მითხრა ფეხშიშველს, შვიდი წლისას,
მითხრა და უკან დავექანე.
„არ შეგეშინდეს, გეხუმრეო“,
მითხრა და თმები ჩამიშალა —
წყალი, თეთრ-ყვითლად ჩამდინარი.
ხმა მისი გავდა წყლის დაქცევას,
ცრემლები მისი — მარილწყალი,
ღიმილიც წყლადვე გაიპარა,
წვრილ-წვრილ ნოჭებში ჩაკეპილი.

. . .

რამდენმა წყალმა ჩაიარა...
გამდნარმა წმინმა, ჩალის მხრებმა
ოთხმოცი წელი მოიტოვა,
რომ დაეკანეს თავდალმართში.
მზიანი დღე იდგა, ხუთშაბათი,
კუბო ცასავით სუფთა იყო, —
ამოკეცილი აბრეშუმის
თეთრი ვარდები ევლებოდა, —
ნაწყენს არ გავდა დედაბერი,
ხანლოს ღიმილში გაყინული,
ცრემლიც არავის დავარდნია.
ეზოს გადაღმა ვერცხლის ტანით
ვეება ვერხვი შრიალებდა.
ათასმა წელმაც გააიროს,
ის დღე, ის ღელე არ გაქრება,
ზურგაქერცლილი, გაქცეული, —
ლიი, უაზრო, უპატრონო,
ხავსიან ქვებზე ირწეოდა
ბაყაყის ჭრელი ქვირითები.

გვიანი შემოდგომა იმერეთში

რკინიგზის პირი

როგორ კრიალებს (აქ ეციება)
წვეთები ხეზე ამძივებული,
სხვა რა მიზეზის მინდა ძიება, —
გული შენით მაქვს დამძიმებული.

ტყე — ჩაუანგული ფოთლები ყრია,
ხასხასა სუროს ჩანს ნიადგრები...
დამდორებულა მდინარე მღვრიე,
ეცლება ღორღი გვირაბს დაღვრემილს.

მეტკინა, ეგებ არც ღირდა ნახვა,
ცივი ბუხრები უხმოდ კვნესიან...
ძლივს უწევს თვალი — კორტოხზე,
მაღლა,
თეთრი გიორგის დგას ეკლესია.

ვის დავემდურო ან დავუმადლო,
სამარე გულში მაქვს ამოთხრილი;
თან დამაქვს შენი სახე უბადლო, —
თვითონ ის გულიც, სისხლში
მოთხვრილი.

გაზაფხულზე შენმა დოგილმა მოგვაკითხა

აყვავდა, შემოსილა
მიწა დაუნდობელი...
მოენატრე, მოსულა
შენი თეთრი დობილი.

თვალებს ცრემლით ისიებს
(ხარ მისი დამთუთქარი),
შენი საფლავის იებს
ასევია ფუტკარი.

სადაც შენ ხარ, ღამეა,
იქ მდინარეც მდორეა,
ცა — კამკამა კამეა,
ძირს — შენი მინდორია...

ათას ცოდვის ჩამდენი,
სული ძლივს მიკავია,
კიდევ იტყვის რამდენი:
ცხოვრება იგავია.

სიზმარი გეგონებათ, —
იყო და... ასევეა.....
იებს, დაყრილს კონებად,
ფუტკარი ასევია.

ეგვიპტური ფლოსტი

საფერფლე — ნოდარ ალანიას ნაჩუქარი

რა მეთქმის მეტი, უვლია ნავსად,
აუზნექია თითბერის ჭვინტი,
ჭაობზე მიმდგარს მაგონებს ნავსაც,
მან უნდა გაჭრას სამარის ბინდი.

ხან მეჩვენება: პრიალა, ბრტყელი
მუცელი მისი — უთოს ძირია,
ამოუდაგავს გულ-ღვიძლი, უელი
საწყალის, ულვთოდ გაუწირია.

და კიდეებზე, შავად რომ ბზინავს,
ტუში, პატრონის ხელით ნავლები,
მანიშნებს — შავი მიგელის ბინა,
მეტყვის — შენც ასე მიინავლები.

დამდნარმა ხელმა მოხატა, ღება,
ის მაზღვევინებს ბოლომდე საზღვას,
დამსკდარ ფილტვების ჩამესმის ყეფა
და ჭირის ოფლი სახეზე მასხამს.

დგას ფარაონი. ეტლი მარდია,
ვერსად წაუვა ნადირი ტყისა,
ფარაონს მშვილდი მოუმართია,
ვაი, ვის ფერდსაც აძგერებს ისარს.

გაცურდა წყალზე წითელი სხივი.
მზეს ლაჟვარდიდან ოქროდ დადენილს
დადევნებია, ქარივით წივის,
შრიალა ფრთებში ხვევს შევარდენი...

ვერ დაგემალე, ლანდო მყეფარო,
შენ არ გჭირდება არხი და ხიდი...
ვითომ ჩემია, სულ მე მებაროს —
ყოველ ნაბიჯზე სიცოცხლეს ვყიდი.

ატრევსის საგანძური

ფერდზე ჩაშავებული
ზეთისხილის კერტები,
დამცხრალ მზეში უკეთესს
ვერც რას დაიცქერდები.
წრიულად ჩაქედილი,
წრიალებს თეატრონი,
გუგუნი ენატრება,
არ ჩანს ძველი პატრონი.
ითვლი — გზაზე რამდენი
სანთლიანი ნიშია,
იცი — სული ხორცისგან
ძნელი გასათიშია.
ყრია ხელოსნებელი
ლოდები სავრძენი,
ყველგან — ძველის ნანგრევი,
არსად — ძველი ბერძენი.
სხვაში არ აგერიოს,
დაიხსომე, ეგ არი;
ჭაგებით შეჭაგრული
ტყე, პანის ნაჭეგური.
ხედავ — ცას შედგომია
მთები საბილიკენი,
დგება ლომის ტორებზე
გადათხრილი მიკენი.
თალი დევთა ნაგები
ვიწროდება წრეებად,
იხუთები, გამხვია
ქვის ჩაჩქანი ვეება.
გმინავს აგამემნონი,
ცოდვებს ათრევს ატრევსი,
შვება ვის უპოვია
სიკვდილში ნაადრევში.
ბედის ხელით ნაქარგი,
გაშლილია პეპლოსი,
წყვდიადში მიგიძღვება
გვიანაი სამხვერპლოსი.
ხან მუცელზე გფატრავდენ,
ხან კოცონზე ბოლავდი...
ახლა ვის დასაკლავად
ილესება ფოლადი.

ვის შეუძლია...

სთველის ამბავში ნუ ჩაერევით...
ვინ შეაზავოს ან შეახამოს,
ვის შეუძლია ნოემბერივით,
დილა რომ ასე გავდეს საღამოს.
სიმღერა, ასე რომ გავდეს ტირილს
და დედის ნანას, არსად მსმენია,
შენ გადაგიბამს ლხინი და ჭირი,
შენ ლესავ მახვილს, ფარიც შენია.
ჩაჭედილია ძვლებში მარილი,
უყვარს ნოემბერს ფოთლის გაცვენა,
წრე შეიკვრება გაუხარელი,
ვაითუ მერიც არ მოგახვენა.
გარიდებია მზე მოჭიატე
ცივ მიწას, ერთი ხელის დადებას,
ფესვი — კენწეროს, ნათელს —
წყვდიადი,
სიკვდილიც ასე გავს დაბადებას.

თენგიზ კაკუშაძე

ახალი ლექსები

●

შემომიმტკიცე რწმენის წკარუნი
და შემათავსე იმედთა ხომლებს
და მნათობები გადაეწკარული
მიბოძე ისევ, პატივს ვცემ რომლებს.
ისევ ამინთე ცეცხლი ბრიალა,
ისევ გამბადე მლოცველი მზისა,
დასტურის რწმენამ დაადგიანა,
ნატვრების წყარო ხომ ბევრი გვისვამს,
როგორ მიყვარხარ, იით ფერილო
ცავ, გულწასულო, წამლებო გულის,
მზეო, მთებიდან ამოწვერილო,
შენს მხურვალებას შევადნობ სურვილს,
სურვილს, რომელსაც ქვიტკირით ვაგებ,
რომელსაც რწმენის სიმტკიცე უვლის.

●

როდესაც მთაზე ადიხარ ნელა
და ფართოვდება სამკვიდრო თვალის,
მწვანე ფოთლებზე სხივების ულერა,
თვალებს გტაცებს და გიმატებს ხალისს,
როცა გუშინდელს შორს მოიტოვებ
და არ გაწუხებს ფიქრები ხვალის,
ნელა ადიხარ და სილამაზე
გულის ცემას და ფეთქვას უმატებს,
მზე შენს თვალებში ნელ-ნელა ავსებს
შუქით ღრუბლებს და ტაძრის გუმბათებს,
ემორჩილები ნეტარ მარწუხებს,
გინდა ყველაფერს შეეხო ხელით, —
ბედნიერებაც ამ დროს გაწუხებს
მწვანე მიწით და ცის ლურჯი ფერით.

მოდი, განათდი ერთი კი არა,
ათასი მთვარით, ათასი მზითა,
ყველას გვატყვია გულზე იარა, —
მაინც ყოფნა და სიცოცხლე გვინდა,
მოდი, სინათლევ, ღვთიური ლოცვით
და გაუხსენი სიყვარულს ძარღვი,
რწმენებო გულის, სისხლით რომ მოგრწყეთ,
მადლობა, თუკი ამ გულით დამღლით.
ათასო მთვარევ, მზეო ათასო,
ყოველ მხრივ ქარო, ზენავ და ქვენავ,
უნდა ეს მზერა გამიალმასოო,
რომ ეს სიცოცხლე ჩავნერგო ძლვენად.
ჩემი სამშობლოს ყველა კუნჭულო —
ტევა არა აქვს გულში კუნჭულებს! —
წლებო, ნატვრებში გადაჭმუჭნულო,
მადლობა სიზმრებს თვალდახუჭულებს.
გაღვიძებულო სიმწვანის ლანდო,
დასველებულო ცისკრების ცვარით,
სულში იჭრები, ათასო ხატო,
სულში ჩაჭრილი ათასი ღარით,
განათებულო, ჩემო სამშობლოვ,
ათასი მზით და ათასი მთვარით.

●

დამშვიდობების მეტყველ საწინდრად
მოიგონე და მიბოძე რამე,
სივრცის ლაპლაპმა სული დაწმინდა,
ლოდინის წუთებს წუთები კლავენ.
გახვეული ვარ რწმენის ნათელში,
გახდი ამ რწმენის უტყვი გამგები;
სიცხის ალმურის კორიანტელში
იზმორებიან ლიანდაგები.

ვახტანგ ჭაბუკიანის დაბადების 70 წლისთავი

დიდოსტატის ღვაწლი

არის სახელები, რომლებიც ხელოვნების ისტორიაში ანუ ხალხის სულიერ მატიანეში მთელ ეპოქას განასახიერებენ — პოეზიაში გამოვლინდა ეს თუ პროზაში, ფერწერაში თუ თეატრში, ცეკვაში თუ მუსიკაში. ამავე დროს ასეთი მოვლინება უზენაეს ალმაფრენას გამოხატავს თვით იმ ეროვნული გენიისა, იმ ხალხის შემოქმედებითი პოტენციისა, რომელმაც შვა ეს მართლაც რომ კურთხეული პიროვნება. ჩვენს საუკუნეში ჩვენმა სამშობლომ ამგვარი მისია ქორეოგრაფიაში ვახტანგ ჭაბუკიანს მიანდო.

ვახტანგ ჭაბუკიანამდე საქართველოში პროფესიული ბალეტი — ამ სიტყვის თანამედროვე და ზუსტი მნიშვნელობით — არც კი არსებობდა, მისი წყალობით მიაღწია ხელოვნების ამ დარგმა მწვერვალებს, იგია მისი რეფორმატორი, წინ წამწევი, ახალი ნაპირებისაკენ გზის გამკვლევი, პირველი — მარიუს პეტიპასა და მიხეილ ფოკინის ღვაწლისა და მონაპოვრის შემდეგ.

... 1919 წელს ჩვენმა დიდებულმა თანამემამულემ — რუსული თეატრის ერთ-ერთმა ბურჯმა და მოსკოვში ქართული სათვისტომოს მესვეურმა ალექსანდრე სუმბათაშვილ-იუჟინმა გამოთქვა აზრი და რწმენა, რომელიც ჭეშმარიტად ! წინასწარმეტყველური აღმოჩნდა: „ჩვენი ხალხის თანდაყოლილი გრაცია და პლასტიკა, მისი სილამაზე, მისი ტიპის ცეცხლი და ძალა, სიმძაფრე და კეთილშობილება — მომავალში ქართულ ბალეტს მოუპოვებს მსოფლიო მნიშვნელობას, თუ ეს ბუნებით მონიჭებული მადლი შეუერთდება განსაცვიფრებელ ტექნიკას, რაც მიღწეულია ამ დარგში ევროპის მიერ რუსეთის მეთაურობით“.

ზუსტად ათი წლის შემდეგ ახდა ეს წინასწარმეტყველება. 1929 წელს დაამთავრა ვახტანგ ჭაბუკიანმა ლენინგრადის განთქმული ქორეოგრაფიული სასწავლებელი და ლენინგრადის საბალეტო დასის მსახიობი გახდა. 1933 წლისათვის იგი უკვე ოცზე მეტი საცეკვაო პარტიის შემსრულებელი იყო, როდესაც ნიჭმა და ვიირტუოზმა არგუნა მას ხვედრი გამხდარიყო საბჭოთა ხელოვნების პირველი დესპანი ამერიკის შეერთებულ შტატებში. საბჭოთა მოცეკვავეთა არნახული წარმატება უმალ აღიარა ნიუ-იორკის პრესამაც. ერთ-ერთმა გაზეთმა ჭაბუკიანისა და ვეჩესლოვას გამოსვლას ნიუ-იორკში სეზონის ყველაზე სენსაციური ტრიუმფალური გამოსვლა უწოდა. „ნიუ-იორკ ტაიმსის“ რეცენზენტი კი ასკვნიდა: „ჭაბუკიანის გამოსვლა ნამდვილი საბალეტო რევოლუცია გახლავთ“.

ამ „საბალეტო რევოლუციის“ დასაწყისი კი მანამდეც გახდა აშკარა, — უკვე საკონცერტო ნომრებში და მის მიერვე დადგმულ გამოსაშვებ საგამოცდო ეტიუდში, მით უმეტეს კი პირველსავე პარტიებში კლასიკური რეპერტუარიდან — ვახტანგ ჭაბუკიანმა საფუძველი ჩაუყარა იმ საბალეტო რეფორმას, რომელიც მსოფლიო ბალეტში სწორედ მის სახელთანაა დაკავშირებული: მან ახალი მნიშვნელობა მიანიჭა ბალეტში ვაჟის პარტიას. ოდითგანვე საბალეტო თეატრი ჩამოყალიბდა ბალერინას თეატრად, სადაც ქალი იყო წამყვანი, მამაკაცი კი „თანმხლები“. ჭაბუკიანის გმირები კი სწორედ მოცეკვავე გმირები აღმოჩნდნენ, და არა ბალერინას პარტნიორები.

ვახტანგ ჭაბუკიანმა მტკიცედ გადაწყვიტა თავისი სწორუპოვარი ნიჭი და უშრეტი პოტენცია ქართული ხელოვნებისათვის მიეძღვნა. 1936 წელს იგი უკვე თბილისშია და მისი შთაგონებით ანდრია ბალანჩივაძე ქმნის „მზეჭაბუკს“ — შემდგომ „მთების გულს“ — ქართული საბალეტო მუსიკის პირველ შედევრს. სამწუხაროდ, ახლის დამადება ხშირად მტრებსა და მოქიშპეებსაც წარმოშობს ხოლმე, რის გამოც ვახტანგ ჭაბუკიანს ამ ბალეტის დახურული ჩვენების შემდეგ კვლავ ლენინგრადში დაბრუნება მოუხდა და „მთების გულმაც“, ისევე როგორც მისმა მომდევნო „ლაურენსიამ“, თავდაპირველად ლენინგრადის სცენაზე დაამკვიდრა სიცოცხლე, რამაც დასაბამი მისცა ახალ საბჭოთა ქორეოგრაფიას, რომელშიც პირველად იყო ორგანულად შერწყმული ეროვნული ცეკვა კლასიკურ ბალეტთან, მამაკაცის ცეკვამაც უკვე მთლიან ქორეოგრაფიულ დრამატურგიაში მოიპოვა ასპარეზი, კორდებალეტის ფუნქციამაც დევერტისმენტული სფეროდან საკუთრივ დრამატურგიულ ქსოვილში გადმოინაცვლა. ყოველივე ამის შესაძლებლობა საქართველოშიც განვრიტა ზოგიერთის გაჭრიახმა თვალმა და გონებამ — ეგგენი მიქელაძე იყო ეს თუ ირაკლი გამრეკელი, ანდრია ბალანჩივაძე თუ კოტე მეღვინეთუხუცესი. იქნებ საკმარისია აქ სანდრო ახმეტელის აზრი დავიმოწმოთ, 1936 წლის მიწურულს გამოთქმული:

„ვახტანგ ჭაბუკიანი მსოფლიო მოვლენაა საბალეტო ხელოვნებაში. ამას ვაცხადებ ყველას გასაგონად. მთელი გულით, მთელი ჩემი შეგნებით ღრმადა მწამს, რომ ოდნავადაც არ ვცდები. ვინც არ უნდა შემედავოს, მე მაინც ვიტყვი: ჭაბუკიანი ეროვნულ სიამაყედ, ბედნიერებად მოგვევლინა. მე ბურანში ვარ, სიზმარში მგონია თავი, ჩემს სიხარულსა და აღტაცებას საზღვარი არა აქვს მას შემდეგ, რაც ჭაბუკიანის არტისტული ვირტუოზობა ვიხილე. მას უდიდესი გენიალური არტისტის მომავალი აქვს ქართული ეროვნული კულტურის საამაყოდ“.

ჩვენი ქვეყნის საზოგადოებრიობამ იმთავითვე დაიფასა ვახტანგ ჭაბუკიანის განსაკუთრებული ღვაწლი. ვახტანგ ჭაბუკიანი ჯერ კიდევ ომამდე გახდა საბჭოთა ბალეტის მოღვაწეთაგან პირველი ლაურეატი სახელმწიფო პრემიისა, საბჭოთა კავშირის პირველი სახალხო არტისტი ამავე დარგში, ისევე როგორც კვლავ ორი სახელმწიფო პრემიის მიღების შემდეგ (გ. კილაძის „სინათლესა“ და დ. თორაძის „გორდათვის“), იგი გახდა ლენინური პრემიის პირველი ლაურეატი, როგორც მსახიობი და როგორც ბალეტმეისტერი (ა. მაჭავარიანის „ოტელოსთვის“), პარიზის საბალეტო აკადემიის პრიზის (1966 წელს საფრანგეთში „ოტელოსა“ და „გორდას“ საგასტროლო ჩვენების შემდეგ) და მილანის ხელოვნებათა გალერეის უმაღლესი ჯილდოს მფლობელი (კომპოზიტორ ა. მაჭავარიანთან და მთელს დასთან ერთად — ფილმ „ოტელოს“ ჩვენების შემდეგ).

... 1942 წლიდან ვახტანგ ჭაბუკიანი საბოლოოდ დაუბრუნდა მშობლიურ ქართულ თეატრს. აქ მას ზღვა სამუშაო ელოდა, ვინაიდან, უწინარეს ყოვლისა, აღსაზრდელი და შესაქმნელი იყო თვით ქართული საბალეტო დასი და მისი მომავალი კადრები. ერთდროულად უნდა გაჩაღებულიყო საკუთრივ შემოქმედებითი მუშაობაც. ეს მოღვაწეობა სასწაულებრივ მოკლე ვადაში, ომის მძიმე პირობებში ჩატარდა და მოკლე ხანში, როგორც ვთქვით, კვლავ ორი სახელმწიფო პრემიით დაგვირგვინდა. შეიქმნა ქართული ბალეტი — საკუთარი მტკიცე და მაღალპროფესიული დასით, საბალეტო კადრების სამეცნიერო — ქორეოგრაფიული სასწავლებლით, საკუთარი ეროვნული რეპერტუარით და მდიდარი კლასიკური ქორეოგრაფიული ფონდით. ახალი ეროვნული რეპერტუარის უნიკალური თავი, რათა ჩაგაბაროთ სამეურნეო საქმეები და დასი, რომლისთვისაც თქვენი ხელმძღვანელობა დიდებული საჩუქარი იქნება... ყველანი მოგელითო, როგორც მეგობარს, რომელიც გადაიქცევა ჩვენი საქმის სულად და გულად“.

ვახტანგ ჭაბუკიანი საქართველოში დარჩა, რადგან მას მტკიცედ სწამდა, რომ მისი მოღვაწეობა არა მარტო ქართულ კულტურას სჭირდებოდა, არამედ — სწორედ ამით — მთლიანად საბჭოთა საბალეტო ხელოვნებასაც გაუწევდა სამსახურს. ამიტომ შეიქმნა „ოტელო“ არა ლენინგრადში, არამედ თბილისში, ალექსი მაჭავარიანთან და არა სხვა რომელიმე კომპოზიტორთან თანამშრომლობით, თუმცა შემდეგ ჭაბუკიანის მიერვე ლენინგრადის სცენაზეც განსახიერდა.

1969 წელს გამოჩენილმა ქორეოგრაფმა როსტისლავ ზახაროვმა საგანგებოდ აღნიშნა თავისი წიგნის „ბალეტმეისტერის ხელოვნების“ მეორე გამოცემაში:

„სახელოვან ვახტანგ ჭაბუკიანზე, განთქმულ კლასიკურ მოცეკვავეზე და ბალეტმეისტერზე, უამრავი სტატია და წიგნი დაწერილა. მე კი აქ მინდა დავძინო, რომ მან თავი ისახელა არა მარტო როგორც ბრწყინვალე შემოქმედმა, არამედ როგორც მშობლიური ქართული ქორეოგრაფიული ხელოვნებაში თავდადებულმა და ჭეშმარიტმა პატრიოტმა. როდესაც იგი — თავისი არტისტული დიდების ზენიტში — საბჭოთა კავშირის დიდ თეატრში მიიწვიეს, მან უპირატესობა არგუნა თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრს, რომელსაც შესწირა მთელი თავისი ნიჭი და შრომა მოცეკვავისა, ბალეტმეისტერისა და პედაგოგ-აღმზრდელისა“.

... 1940 წელს ვახტანგ ჭაბუკიანის მიმართ გაჟღერა კიდევ ერთი წინასწარმეტყველება. ცნობილმა ხელოვნებათმცოდნემ დ. ტელნიკოვმა, დაახასიათა რა აღტაცებით ჭაბუკიანის მსახიობური და ბალეტმეისტერული თვისებები, რაც მან „მთების გულში“ იხილა, ასე დაასრულა თავისი გამოძახილი: „ყოველივე ამან წარმოგვიდგინა ჭაბუკიანი თანამედროვე საბალეტო ასპარეზზე ჭეშმარიტ „ღმერთად ცეკვისა“ — — ვეფხტრისად. აი ვინ არის, შესაძლოა, დაბადებული „საშალეტო“ შესქსპირისათვის“ (ეუროპალი „თეატრი“, 1940 წ., № 8). როგორც ცნობილია, ეს წინასწარმეტყველება პირველად 1957 წელს ახდა, როდესაც ალექსი მაჭავარიანის „ოტელო“ დაიდგა, ხოლო დაგვირგვინდა 1971 წელს რევაზ გაბიჩვაძის „ჰამლეტის“ დადგმით.

„ოტელოს“ შესახებ უკვე მთელი ლიტერატურაა შექმნილი, რაც ერთ სქელტანიან ტომს შეავსებდა. ჯერ იყო და სახელოვანმა ქართველმა მოღვაწეებმა — აკაკი ხორავამ, ვერიკო ანჯაფარიძემ, აკაკი ვასაძემ, გიორგი ლეონიძემ, ანდრია ბალანჩივაძემ, ლადო გუდიაშვილმა და კიდევ რომელმა ერთმა შეასხეს გულწრფელი და ჭკვიანური ხოტბა ამ დიდებულ ქმნილებას.

მოსკოვიც არ დარჩა ვალში. ულანოვა, გაბოვიჩი, მესერერი, ზახაროვი, კრიგერი, გოლოვკინა, პლისეცკაია და მრავალი სხვა წარჩინებული მოღვაწე ერთხმად და ერთსულოვნად ადიდებდნენ „ოტელოს“. ამათგან მაია პლისეცკაია წერდა: „ოტელო“ იშვა ქართულ სცენაზე. მისი შემქმნელი და სულისჩამდგმელი ვახტანგ ჭაბუკიანია... ჭაბუკიანის „ოტელო“ — ხელოვნების დიადი მოვლენაა და მას, ჩემი აზრით, დიდი პრინციპული მნიშვნელობა ენიჭება: იგი ავალებს ქორეოგრაფიის უდიდეს შესაძლებლობებს ადამიანის განცდათა ურთულესი გამმის გახსნისა და გადმოცემისათვის“. გამორჩენილ მწერალი და ხელოვნებათმცოდნე ვიქტორ შკლოვსკი აღიარებდა: „მე ვიხილე ვახტანგ ჭაბუკიანის გენიალური ოქტავალი. უდიდესი შემოქმედებითი გმირობისა და შემართების განსახიერება“, და დასძენდა, „ეს შემართება, კულტურათა სხვადასხვა თვისობრივი ფენების გააზრება, კაცობრიობის თანასწორუფლებიანობის აღიარება — საერთოდ ქართული ხელოვნების თანდაყოლილი თვისებაა“.

საბჭოთა ხელოვანთა აზრს დაემთხვა ობიექტურად მოაზროვნე და გამჭრიახ უცხოელთა შთაბეჭდილებაც. ასე, მაგალითად, ლონდონის „დეილი მირორის“ რედაქტორმა ჰუბერტ კაღლიპმა ასეთი ჩანაწერი დასტოვა:

„ლონდონიდან საბჭოთა კავშირში ჩამოსვლა ღირდა თუნდაც იმისათვის, რომ თბილისში გვეხილა შესანიშნავი ბალეტი „ოტელო“. ამ სპექტაკლის მონაწილენი რაც შეიძლება მალე უნდა გვესტუმრონ ლონდონში სრული შემადგენლობით. ჭაბუკიანი გენიოსია“.

ვახტანგ ჭაბუკიანის შემოქმედებითი ძიებანი „ოტელოს“ შემდეგ იშვიათი და სანიმუშო მაგალითია დიდი ხელოვანის უკომპრომისო პრინციპულობისა და ქედუხრელი მზაზსწრაფვისა. ასეთი ხელოვანი მზადაა დინების საპირისპიროდ განაგრძოს წინსვლა, აღუდგეს რუტინიორთა ან მოდას აყოლილ ცრუშემფასებელთა მითქმა-მოთქმას, ვინაიდან ხელოვნების ინტერესები მისთვის განუზომლად უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე ყურმოკრული სიახლეთა თუ დრამოქმული ტრადიციათა ამოყოლ „მოყვარულთა“ პრეტენზიები. ისეც ხომ ხდება ხშირად, რომ ხელოვანის ახალ ნაწარმოებში ესა თუ ის მაყურებელი მისი გუშინდელი გამარჯვების განმეორებას მოელის და გულდაწყვეტილი რჩება სულ სხვა სანახაობის ხილვისას. ჭაბუკიანის მიერ ლერმონტოვის პოემის მიხედვით განსახიერებული სულხან ცინცაძის „დემონი“ სწორედ ასეთი უჩვეულო და ნოვატორული ქმნილება გახლდათ. ამ გარემოებას იმთავითვე აუღო ალღო ისეთმა ნატიფმა და ფამოცდილმა შემფასებელმა, როგორიც ირაკლი ანდრონიკოვია. აი რას წერდა იგი ჟურნალ „ოგონიოკის“ ფურცლებზე დაბეჭდილ ვრცელ წერილში: „... ჩვენი დროის გამოჩენილი ქორეოგრაფი მოგვევლინა შემოქმედად ახალი ბალეტისა, რომელიც მის საკუთარ ქმნილებასაც კი არა ჰგავს. მან შექმნა ქართული რომანტიკული ბალეტი... ლერმონტოვიდან გამომდინარე, ჭაბუკიანმა ცეკვით განასახიერა მარტოოსნობის დიადი ტრაგედია და კვლავ — მერამდენჯერ! — დაგვიმტკიცა, რომ მას ძალუძს ყოველ ახალ ქმნილებაში განასახიეროს სულ უფრო რთული ქორეოგრაფიული ჩანაფიქრი და შინაარსი“.

„დემონმა“ და მომდევნო „ესპანურმა ესკიზებმა“ შეამზადეს და გზა გაუკვლიეს ჭაბუკიანის „პოემა-ბალეტს“, სადაც ლისტისა და გერშვინის თხზულებათა საფუძველზე დამკვიდრებული იქნა მცირე ქორეოგრაფიულ პოემათა უანრი. ძიებათა და მიღწევათა ამ გზაზე შემდეგი ნაბიჯი ფილიპე ლლონტის „განთიადი“ გახლდათ. აქაც მეტად განსხვავებული ამოცანა დაისახა ვახტანგ ჭაბუკიანმა: „თანამედროეობის, ხალხის ბედისა და მისი რევოლუციური აღორძინების ქორეოგრაფიული გამოხატვის ამოცანა. ვახტანგ ჭაბუკიანმა აქაც გამონახა ახალი ზუსტი და მკვეთრი პლასტიკური ენა და ჯვლავ შემოუმტკიცა საბალეტო ქორეოგრაფიას შემოქმედებითად ! დაპყრობილი და ათვისებული „ტერიტორია“ თემატიკისა და ცხოვრებისეული მასალისა.

თამამად შეიძლება ითქვას, რომ სწორედ „ოტელოს“ შემდეგ წარმოებულმა შემოქმედებითმა ძიებამ გაუხსნა ვახტანგ ჭაბუკიანს გზა ახალი გამარჯვებისაკენ — 1971 წელს დადგმულ „ჰამლეტისაკენ“. ქართულმა პრესამ ერთხმად აღიარა ჩვენი ეროვნული ქორეოგრაფიის ეს გამარჯვება. მოსკოვში ფალიაშვილის საიუბილეოდ ჩატანილმა სპექტაკლმა კი „ჰამლეტს“ საკავშირო რეზონანსი და ტრიუმფი მოუპოვა. აი რამდენიმე ასეთი გამოძახილი:

სსრკ კომპოზიტორთა კავშირის თავმჯდომარე ტიხონ ხრენნიკოვი: „ჰამლეტის“ დადგმით თეატრმა გამოავლინა თავისი უდიდესი შესაძლებლობანი ქორეოგრაფიული ხელოვნების სფეროში. ეს გრანდიოზული სპექტაკლია ყველა თავისი კომპონენტის ჩათვლით... სპექტაკლის ქორეოგრაფიულმა გადაწყვეტამ მთელი ბრწყინვალეებით წარმოგვიდგინა ჭაბუკიანის ტალანტი“.

ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, რუსული ბალეტის უფროსი თაობის გამოჩენილი წარმომადგენელი ვიქტორინა კრიგერი:

„რამდენი შრომა, აზრი და ფიქრი, შემოქმედებითი გზნება და სულიერი წვა უნდა დაებანდებინა ვახტანგ ჭაბუკიანს, რათა გაეგიდნა ეგზომ რთული ქორეოგრაფიული ნაეტაკლის შექმნა და ბარეოლგანა მაყურებლისათვის შეესაბამის გენიალური ქმნილების მთელი სიცრმე, ბასსახერებინა თვით ავტორი — ეს ... ეროვნული სისპეტაკე, საკვეყნო ვალის შეგნება, მისი შინაგანი კონფლიქტი. ჭაბუკიანმა შესძლო ადამიანურ ვნებათა დამუხტულ ბირთვთა შექმნა, სადაც ყოველი ხასიათი ქორეოგრაფიულადაა გამოძერწილი და გაცოცხლებული“.

ხელოვნებათმცოდნე ელენე ლუცკაიამ გაიხსენა „ოტელოსთვის“ ლენინური პრემიის მინიჭება და დასძინა: „მაგრამ სახელგანთქმულმა ოსტატმა ეს უმაღლესი ჯილდო აღიქვა არა როგორც თვითკმაყოფილებისა და სახელოვან საქმეთა შემდეგ განცხრომის სახიმოვნო საბაბი, არამედ როგორც სტიმული ახალი, კიდევ უფრო ნაყოფიერი ძიებისათვის. ამის დადასტურებას წარმოადგენს სწორედ „ჰამლეტი“, სადაც გამოვლინდა ჭაბუკიანის, როგორც შემსრულებლისა და ბალეტმეისტერის, უმდიდრესი გამოცდილება... იმ შემოქმედებითი გამოცდილების მარაგი, ცეცხლი და ბაზება, რომელიც ვარვარებდა ოდესღაც თვით ჭაბუკიანის ცეკვაში, მან გულუხვად გადასცა და გაუზიარა თავის ახალგაზრდა მოწაფეებს. ისინი კი ჰქმნიან ანსამბლს, სადაც ყოველი მათგანი — შესამჩნევი და არაჩვეულებრივი ინდივიდუალობაა“.

ხელოვნებათმცოდნე და მუსიკათმცოდნე იგორ ბელზა („იზვესტია“): „ჰამლეტი“, ეჭვს გარეშეა, საეტაპო ნიშანსვეტად უნდა იყოს აღიარებული ჩვენი ქორეოგრაფიის ისტორიაში, რომელსაც ვახტანგ ჭაბუკიანმა ამდენი უბრწყინვალესი ფურცელი შემატა... ახალი „ჰამლეტი“ საგანგებო ანალიზს მოითხოვს, მაგრამ ახლავე შეიძლება ითქვას, რომ ჭაბუკიანის აღმოჩენებმა გამდიდრეს ჩვენი დროის ქორეოგრაფიული ხელოვნება“...

... და აი დღეს ვახტანგ ჭაბუკიანს 70 წელი შეუსრულდა. ამ თარიღმა სახელოვან დიდოსტატს დაუფლალავ შემოქმედების საქმიანობით გატაცებულს მოუსწრო. იგი მიწვეულია მშობლიური თეატრის სცენაზე ბეთჰოვენის „აპასიონატას“ დასადგმელად, რომელიც ლენინის საიუბილეო დღეებს მიეძღვნება. ამას უნდა მოჰყვეს კვლავ უჭკნობი „ბაიადერა“, მის მიერ ათეული წლების უკან ჯერ კიდევ ლენინგრადში აღდგენილ-განახლებული, ხოლო სამოციანი წლების მიწურულს უკვე თბილისის სცენაზე სრულიად ახლებურად აყალიბებული. კინოსტუდია „ქართული ფილმი“ ახალი ფილმ-ბალეტის დადგმის შესახებ აწარმოებს მასთან მოლაპარაკებას. დაუდგენი შემოქმედის შეგნებაში უკვე მოიწიფდა ახალ საბალეტო ქმნილებათა არაერთი ჩანაფიქრი. ახლახან დაბრუნდა იგი ბუენოს-აირესიდან, სადაც ჩვეული თავდავიწყებით აწრთობდა არგენტინის წამყვან საბალეტო დასს, ხოლო მანამდე — ბასული წლის დამდეგს — მან თბილისელ მაყურებლებს წარუდგინა განახლებული ლეგენდარული „ლაურენსია“. ამ „რეტროსპექტიას“, რომ გავყვეთ და საბალეტო მატიანის მხოლოდ უახლესი ფურცლები „უკუუშალოთ“, ჩვენ იმავე „ლაურენსიას“ ბულგარეთში, ნოვოსიბირსკში და უნგრეთშიც უნდა ვეახლოთ. სწორედ ბუდაპეშტიდან მოუწია ამ დღეებში ვახტანგ ჭაბუკიანს დიდმა ჯილდომ — „სოციალისტური კულტურისათვის დამსახურების ნიშანმა“. მანამდე კი: „ბაიადერა“ კუბიშევში, „გედის ტბა“ თეირანში, კიევის „უნიფოვანი ბალეტის“ კოლექტივთან გატაცებით მუშაობა. კიდევ უფრო ადრე — იაპონია

მისტიკა თუ სინამდვილე

რევაზ ჯაფარიძე

გაზეთ „ტრუდის“ 12 მარტის ნომერში დაბეჭდილია კორესპონდენტის საუბარი სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტთან პროფესორ ა. გ. სპირკინთან, რომელიც, შეიძლება ითქვას, ჩვენთვის უჩვეულო, მაგრამ ერთობ საინტერესო საკითხს ეძღვნება.

ეს გახლავთ ზოგიერთი ადამიანის თანდაყოლილი უნარი ბუნებრივი ბიოელენების საშუალებით მოახდინოს დაავადებული ორგანიზმის დიაგნოსცირება და მკურნალობა.

ჩვენ იქნებ არც გამოვხმაურებოდით ამ საუბარს, შიგ ნაცნობ სახელსა და გვარს, რომ არ წავწუდომოდით.

„ძალუძს თუ არა ბიოველს „განადგმა“ ავადმყოფობა?“ — ეკითხებიან ა. გ. სპირკინს. აი, მისი პასუხიც: „ამ ცოტა ხნის წინათ თბილისში მოახდინეს ექსპერიმენტი, რომელიც დაკავშირებული იყო ტროპიკული წყლულის მკურნალობასთან. 15 წუთის განმავლობაში (მას შემდეგ, რაც ავადმყოფს სახვევი მოხსნეს) ექსტრასენსმა ჯუნა დავითაშვილმა წყლული ამოაშრო. მომდევნო ხუთ წუთში გაჩნდა თხელი ვარდისფერი აპკი, რაც იმის მომასწავებელია, რომ შეიქმნა კანის ქსოვილი“.

ცოტა ხანი როდია, რაც ჯუნა დავითაშვილი ავადმყოფების მკურნალობას ეწევა თბილისში. მკურნალობის შედეგებმა იმდენად გაუთქვა სახელი, რომ არა მარტო თბილისელებმა, მასთან სამკურნალოდ სიარული დაიწყეს სხვა ქალაქებიდან და რესპუბლიკებიდან ჩამოსულმა ავადმყოფებმაც. ბოლოს საქმე იქამდე მივიდა, რომ ჯუნა დავითაშვილი მოსკოვშიც მიიწვიეს და წინადადება მისცეს, თავისი ხელოვნების დემონსტრირება მსოფლიო სახელის მქონე სპეციალისტების თვალწინ მოეხდინა. მომხდარმა მოლოდინს გადააჭარბა. არამც თუ ამ დარგის სპეციალისტები, ჯუნა დავითაშვილის მუშაობის მეთოდით დაინტერესდნენ თვით ის პირები და დაწესებულებებიც კი, რომლებიც დაავადებული ორგანიზმის მკურნალობისაგან ძალზე შორს დგანან: ფილოსოფოსები, ფსიქოლოგები, ჟურნალისტები...

წერილის სათაურში სიტყვა „მისტიკა“ ტუოლად კი არ გამოსულნეთ. ის, რასაც ჯუნა დავითაშვილი თქვენს წინაშე, თანამედროვე მიოლოგიის, ფსიქოლოგიის, პარაფსიქოლოგიის, მედიცინის და მათი მომიჯნავე დარგების უახლეს მიღწევებში გაუთვითცნობიერებელი უბრი კაცის წინაშე აკეთებს, სწორედ წმინდა წყლის მისტიკას ჰგავს და ყოველივე ამის საკუთარი თვალით ხილვა თქვენში უნებლიე შეცბუნებას იწვევს. დგება წუთი, როდესაც თქვენ მზადა ხართ წამოვარდეთ და იყვიროთ: არა, ეს შეუძლებელია მოხდეს, ეს ჰიპნოზია, ეს შარლატანობაა! მაგრამ თუკი მოხდა? მაგრამ თუკი თქვენ ძნელად დასაჯერებელი ფაქტის წინაშე დგახართ? შეიძლება საღი გონებით უარჰყოთ მომხდარი ფაქტი?

უბრალო მაგალითი: კაცს მრავალი წლის განმავლობაში ტანჯავს პროსტატიტის, ანუ წინამდებარე ჯირკვლის ანთება, ან თუნდაც ამაზე არანაკლებ გავრცელებული კუჭის წყლული. ვინ არ იცის, რომ, როგორც ერთი, ისე მეორე დაავადება ადამიანის შინაგანი ორგანოების დაავადებაა და ქირურგიული ჩარევის, დასტაქრის დანის გამოყენების გარეშე მათი განკურნება დიდ იშვიათობად უნდა ჩაითვალოს. რა თქმა უნდა, ძნელი დასაჯერებელია, ასეთი ავადმყოფები უცხო ხელის მეკარების გარეშე რომ განიკურნონ, მკურნალობისათვის აუცილებელი სეანსების ჩატარების შემდეგ თავი სრულიად ჯანმრთელად იგრძნონ და რეტგენის აპარატმაც სასურველი შედეგი აჩვენოს. აი კიდევ სხვა მაგალითიც: პრაქტიკულად ჯანმრთელ, სიხსნლითა და ხორცით სავსე ადამიანს ხელისა და ფეხის კანკალი დასჩემებია და წლების განმავლობაში, მიუხედავად აკადემიკოსების მკურნალობის მრავალი მეთოდის გამოყენებისა, მას ვერაფრით ოკეებს.

სპეციალისტები უმალ დიაგნოზს შემოგაგზავნიენ: ეს ხომ პარკინსონის დაავადებაა, თავის ტვინის ფუნქციის ქრონიკული მოშლა, ხელფეხისა და ხშირად თავის კანკალს რომ იწვევს, ულმობელი, დღემდე განუკურნებელი სენი! რას იტყვი, ჯუნა დავითაშვილის სეანსების შემდეგ გატანჯულ ავადმყოფს ყოველგვარმა კანკალმა რომ გაუაროს და მან ზვებით ამოისუნთქოს?

შორს წაგვიყვანს, გაზეთში არ არის იმდენი ადგილი, აქ ადამიანის სხვადასხვა დაავადების ყველა შესაძლებელი ვარიანტი რომ მოვიყვანოთ და მკითხველს სენსაციით თავბრე დავახვიოთ.

სენსაციის „გარკვეული დოზა, რა დასამალია, აქ მართლაც არის და ვერ ვხედავთ საჭიროებას იგი სხვა სახელით მოვნათლოთ. მაგრამ ეს მთავარი არაა, მთავარია მეტად საჭირბოროტო და არსებითი ხასიათის კითხვა: მართლა სასწაულია, რაც ხდება? მისტიკა ეს ყველაფერი, გონებისათვის მიუწვდომელი, ადამიანის შემეცნებითი უნარის გარეთ მდგომი მოვლენაა?

ეს კატეგორიული კითხვები, რაღა თქმა უნდა, შესაბამის ზუსტ მეცნიერებებს დაესმით და პასუხსაც ისინი გასცემენ, ხოლო რაც შეეხება მათს ფილოსოფიურ მხარეს, აქ კი დაბეჭდითებით შეიძლება ითქვას: არავითარ სასწაულს, მიუხედავად მკურნალობის ერთი შეხედვით დაუჯერებელი შედეგებისა, ჯუნა დავითაშვილი არ ახდენს, არავითარ მისტიკასთან და ზებუნებრივ ძალებთან მის მოღვაწეობას კავშირურთიერთობა არა აქვს!

მაშ, რა ხდება? როგორ ავხსნათ „მოურჩენელ ავადმყოფთა“ განკურნების „ცოცხალი ფაქტები“?.

ის, რაც უბრალო მოკვდავისათვის შეიძლება მისტიკა და საკვირველება ჩანდეს, მეცნიერებისათვის, რომელსაც ფაქტის ახსნა-განსაზღვრება ხელეწიფება, იგი უბრალოდ სინამდვილეა, რომელიც შემეცნებას ექვემდებარება, თუმცა დღესდღეობით, შესაძლოა, კიდევ არ იყოს შეცნობილი, მაგრამ ხვალ და ზეგ, შემეცნების ფორმებისა და საშუალებების შემდგომი დახვეწისა და განვითარების კვალად, „საგნიდან თავისთავად“ „საგნად ჩვენთვის“ გადაიქცევა.

ახლა უკვე მივადექით უმთავრეს საკითხს: კერძოდ, რა თავისებურებას ატარებს ჯუნა დავითაშვილის მეთოდით მკურნალობა და რით განსხვავდება იგი სხვა სახის მკურნალობისაგან?

აქ, ჯობს, სიტყვა სპეციალისტებს დავუთმოთ და ჩვენ უკანა პლანზე გადავინაცვლოთ.

„მოსკოვის მეცნიერულმა საზოგადოებრიობამ დიდი კმაყოფილებით შეიტყო, — წერდა თავის დროზე საბჭოთა კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ა. გ. სპირკინი. — რომ ჯუნა დავითაშვილს აღმოაჩნდა უნარი ექსპერიმენტულ პლანში განახორციელოს ბიოენერგეტიკული თერაპია ბიოველის შინაგანი ორგანოებისა და სისტემების მდგომარეობის დიაგნოსიცირებასა და, აგრეთვე, დარღვეული ფუნქციების რეგულაციის აღდგენაში. განსაკუთრებით ცხადად ჯუნა დავითაშვილის უნარი თავს იჩენს სხვადასხვა დაავადების მკურნალობის დროს“.

დაბოლოს, პროფესორი ვ. პუშკინი თხოვნით მიმართავდა „ქ. თბილისის საზოგადოებრივ, სამედიცინო და სამეცნიერო საზოგადოებების წარმომადგენლებს“ ყოველნაირად შეეწყოთ ხელი ჯუნა დავითაშვილის კვლევითი მუშაობისათვის, „ვინაიდან მასალებს, რომლებიც მოპოვებული იქნება ამ კვლევის პროცესში, ფრიად დიდი მეცნიერული დირებულება აქვთ“.

მაგრამ რას ამბობენ თვით ავადმყოფები, ვინც ჯუნა დავითაშვილის ხელში გაიარა? პირველ სიტყვას ჯუნა დავითაშვილის ერთ-ერთ პაციენტს, კრიტიკოს კობა იმედაშვილს ვაძლევთ:

„ჯუნა დავითაშვილთან სამკურნალოდ მისვლა ჯერ კიდევ ამ ორი წლის წინათ მირჩია ამხანაგმა, რომელსაც დავითაშვილმა კუჭის წყლული მოურჩინა. მაგრამ ორმა რამემ შემაჩერა — რიგმა და ბუნებრივმა დაეჭვებამაც. განვაგრძე მკურნალობა ექიმებთან, უაზლესი წამლების ძებნა... სამკურნალო კი ბევრი მქონდა: ბოლო ათი წლის მანძილზე რაღაც აირია ორგანიზმში, დაირღვა ბევრი სასიცოცხლო ორგანოს ნორმალური მოქმედება. ჩემი ავადმყოფობის ისტორია გაიგსო ახალ-ახალი დიაგნოზებით. განსაკუთრებით გამიჭირდა ბოლო ორი წელი. რამდენჯერმე მქონდა ჰიპერტონული კრიზი. დამჭირდა სასწრაფო დახმარების გამოძახება. დამიქვეითდა შრომისუნარიანობა, დამერღვა ძილი. ერთი თვეა, რაც ჯუნა დავითაშვილთან დავდივარ სამკურნალოდ. მეორე-მესამე სეანსიდან აღარ ვიცი, გალითად, ხელის მტევნის ანთება ჭქონია. ტკივილებისაგან გულშემოყრილი ავადმყოფი მარჯვენა ხელს ვერ მართავდა. დაუქმბული ხელი უკვე გადაგვარებას განიცდიდა. ჯუნა დავითაშვილის შვიდმა პროცედურამ დაკარგული ჯანმრთელობა მთლიანად აღდგინა, ანთებამ გაიარა, ხელს მუშაობის უნარი დაუბრუნდა.

ძნელია, კაცმა აუღელვებლივ წაიკითხო შვიდი წლის ვიქტორია გოცირიძის ამბავი. პატარა გოგონას ასთმური ბრონქიტის გამწვავებული ფორმის დიაგნოზი ჭქონია დასმული. ღამღამობით ბავშვი იტანჯებოდა გაუთავებელი ხველების შეტევისაგან. მშობლები იძულებული იყვნენ, ღამის განმავლობაში რამდენჯერმე მიეცათ დიმედროლი, სოლუტამი, ანდა ეფედრინი. საქმეს ესეც არაფერს ველოდა. ბავშვის სიცოცხლე ხერიოზულ საფრთხეში ჩავარდა. გოგონამ მოიკეთა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ჯუნა დავითაშვილმა მკურნალობის მეორე სეანსი ჩაუტარა. პატარა დაწყნარდა, ამჟამად არავითარ წამალს აღარ იღებს, ღამით მშვიდად ძინავს...

„მე ქრონიკული რადიკულიტი მქონდა, — მოგვითხრობს ჯანდაცვის სამინისტროს გამოთვლითი ცენტრის მთარგმნელი ია ისაშვილი. — ჩავიტარე ნემსოთერაპიის მთლიანი კურსი, რამაც შემსუბუქების მაგიერ ტკივილები გამძლიერა. ტკივილი ბავრცელდა საჭდომი ნერვის მიმართულებით და ჩამოყალიბდა საჭდომი ნერვის ანთებად. მიკეთებდნენ ნოვოკაინის ბლოკადებს, მივმართავდი ტკივილების გამაყუჩებელ საშუალებებს. ვერ ვინძრეოდი. ძილი არ მქონდა. მიტარებდნენ კონსერვატიულ მკურნალობას. აუტანელი ტკივილები არადერმა დამიცხრო. სულ ბოლოს შეელა ვთხოვე ჯუნა დავითაშვილს. ტკივილები მთლიანად გამიქრა ორი სეანსის ჩატარებისთანავე, ხოლო ვიხსენიო ამიერკავკასიის რკინიგზის საავადმყოფო-კლინიკური გაერთიანება, რომელიც თვის კედლებში გაბედულად აბარებს ამ უაღრესად ჰუმანურ ექსპერიმენტს, რომლის ეფექტიანობაშიც შეუძლებელია ვინმეს ეჭვი შეეპაროს“.

ავადმყოფ ვლადიმერ გიორგის ძე სუჩკოვს 1979 წლის 10 სექტემბერს ორივე ქვედა კიდურზე დამბლა დაეცა. იგი იმავე დღეს მოათავსეს საავიაციო ქარხანასთან არსებულ მედსანნაწილში, სადაც გამოცდილი სპეციალისტები ოთხ თვეს მკურნალობდნენ. რაიმე დადებითი შედეგი მკურნალობას არ მოჰყოლია. უკეთებდნენ საერთო მასაჟს, უტარებდნენ ფიზიოთერაპიულ და მედიკამენტურ მკურნალობას. დრო მიდიოდა. დასაპყრებულ ხეობარს პირველი ჯგუფის ინვალიდის პენსია დაუნიშნეს, ამასობაში უცდიათ ჩინური ნემსოთერაპიის ძალაც, გამოუყენებიათ ჰიპნოზიც. ურჩევდნენ წასვლას მოსკოვში, ლენინგრადში, კიევში, ოდესაში...

„გაჭირვებამ ჯუნას კარზე მიმიყვანა, — წერს თავისი წერილის ბოლოს ვ. სუჩკოვი. — ოცდაჯთი სეანსის ჩატარების შემდეგ პირველად წამოვდექი, საკუთარ ფეხებს დავეყრდენი და ყავარჯნების მოშველიებით დავწყე სიარული. სავსებით დაკარგული მგრძნობელობა ჭუსლამდე აღმდგა. ყოველ ახალ დღეს ჩემთვის უკეთესობა მოაქვს.“

აღარ ვიკითხავ, სასწაულიაეთქი? ზემოთ მოყვანილი მასალის გაცნობის შემდეგ ჩვენ ამას უკვე შეეჩვიეთ და მკრეხელური აზრები ვგონებ აღარ გვებადება.

ჯუნა დავითაშვილის ბიოველის სახით საქმე გვაქვს უაღრესად სერიოზულ ფენომენთან, რომელსაც, თუ სპეციალისტებს დავუჯერებთ და პროფესორ ა. გ. სპირკინის ზემოთხსენებულ ინტერვიუსაც ყურად ვიღებთ, შეუძლიათ სრულიად სხვა მიმართულება და სახე მისცენ ავადმყოფი ორგანიზმის დიაგნოსტიკასა და მკურნალობას. ამასთან ერთად ვრწმუნდებით, რომ ის, რაც ჩვენ, საქმეში ჩაუხედავ ადამიანებს, დღეს ახალი და თითქმის ცით მოვლენილი სასწაული გვგონია, კარგა ხანია, სიახლე და სასწაული აღარ არის მეცნიერებისათვის. ამას ადასტურებს თუნდაც ბიოელექტრონიკის სამეცნიერო-კვლევითი ლაბორატორიის არსებობა მოსკოვში და ის დიდი მუშაობა, რომელსაც ეს ლაბორატორია წლების განმავლობაში ეწევა. ხსენებულ ლაბორატორიას თავისი ფილიალები აქვს საბჭოთა კავშირის რამდენიმე სხვა ქალაქში. ეს ქალაქებია: ლენინგრადი, კიევი, რიგა, ტაშკენტი, ალმა-ატა, ხარკოვი. საკავშირო ლაბორატორიასთან ერთად და მისივე მეცნიერული ხელმძღვანელობით ფილიალები იკვლევენ ბიოელექტრონიკის უკანასკნელ პრობლემებს, რომელთაც დიდი გამოყენება აქვთ სამედიცინო პრაქტიკაში. როგორც ჩანს, დადგა დრო, ასეთი სამეცნიერო ლაბორატორია ან საკავშირო ლაბორატორიის ფილიალი თბილისშიაც შეიქმნას და თბილისი, სხვა დიდი ქალაქების მსგავსად, ბიოელექტრონიკის პრობლემების კვლევის ერთ-ერთ ცენტრად გადაიქცეს.

თუ თვით ჯუნა დავითაშვილს შეეკითხებით, მას თავისი უნარი ბუნების უნიკალურ მოვლენად არ მიაჩნია. როდესაც რესპუბლიკის დედაქალაქში ლაბორატორია შეიქმნება და ამოქმედდება, ხალხში შეიძლება გამოვლინდეს არა ერთი და ორი ექსტრასენსი — ბიოველის მქონე პირი, ვისი სათანადო მომზადების შემდეგაც შესაძლო გახდება ბუნების მიერ ნაბოძები მათი უნარის ადამიანების ჯანმრთელობის სასარგებლოდ გამოყენება.

თუ რამდენად საფუძვლიანი და რეალური ჩვენი მოსაზრება, იმითაც ჩანს, რომ ჯუნა დავითაშვილს რამდენჯერმე ურჩიეს საცხოვრებელი ადგილის შეცვლა და ბიოელექტრონიკის ცენტრალურ ლაბორატორიაში მუშაობის დაწყება. მეცნიერების ინტერესებისათვის, რასაკვირველია, სულ ერთია, თუ სად იმუშავებს ჯუნა დავითაშვილი, მაგრამ ისიც ხომ ცხადია, რომ მისი ექსპერიმენტალური მუშაობა თბილისშიაც მშვენიერად გაიფურჩქნება, თუ მას სათანადო პირობებს შეუქმნით. პროფესორი ა. გ. სპირკინი პირდაპირ წერს: „მოსკოვში ყოფნისას დავითაშვილს შესთავაზეს მეტად სახარბიელო ბინა და სამუშაო ადგილი, მაგრამ ორივეზე უარი განაცხადა იმ მოტივით, რომ მისი სამშობლო საქართველოა“.

ცხოველი ყურადღება, რითაც ჯუნა დავითაშვილი გარემოსილია თბილისის სამედიცინო საზოგადოებრივობის მხრივ, დაინტერესება, რასაც რესპუბლიკის ჯანდაცვის სამინისტრო მისი ექსპერიმენტების მიმართ იჩენს, იმის თავდებია, რომ ზემდგომი ორგანოების მეცადინეობით სულ მალე დედაქალაქში ბიოელექტრონიკის საკვლევი ლაბორატორია გაიხსნება, საქმე, რომელსაც ჯერჯერობით მაინც კუსტარული ხასიათი აქვს, მთლიანად მეცნიერულ ნიადაგზე დადგება და რესპუბლიკის მეცნიერ-მედიკოსებს საშუალებას მიეცემათ, თავიანთი ავტორიტეტული სიტყვა თქვან მეცნიერებისა და ტექნიკის ამ სრულიად ახალი დარგის უმნიშვნელოვანესი პრობლემების გადაწყვეტაში.

ძველი ფოტოალბომიდან

ბორჯომი, ოლიანი ოლიანი ოლიანი წლები...

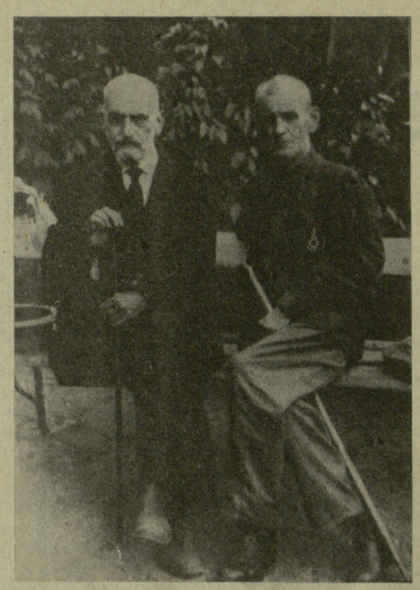

ეს ფოტოსურათები ცნობილი ქართველი იურისტისა და მთარგმნელის, 1937 წელს გამოსული რუსულ-ქართული ლექსიკონის (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა) შემდგენლის პეტრე ქავთარ[illegible] პირად არქივში ინახება. [illegible] ფოტოსურათი ბორჯომშია [illegible] ოციან წლებში. ერთხელ [illegible] ალბომში [illegible] ქართველი ქიმიკოსი, ჩვენი უნივერსიტეტის ერთ-ერთი დამაარსებელი, მისი პირველი რექტორი პეტრე მელიქიშვილი და ასევე სახელმოხვეჭილი მსახიობი ვასო აბაშიძე. ფოტოს უკანა მხარეს ასეთი წარწერა აქვს: „დიდად პატივცემულ და საყვარელ ქ-ნს ანიკო ქავთარაძეს. პ. მელიქიშვილი. ბორჯომი. 1924 წლის 6 სექტემბერი“.

მეორე ფოტო, გადაღებულია 1928 თუ 1929 წლის ზაფხულში. სხედან — პირველ რიგში პეტრე ქავთარაძე, გიორგი ლეონიძის მეუღლე ეფემია გედევანიშვილი, მეორე რიგში: გერონტი ქიქოძე, ტიციან ტაბიძის მეუღლე ნინო მაყაშვილი, შალვა ქართველიშვილი (ვექილი), გერონტი ქიქოძის მეუღლე ტასო ამირეჯიბი, გიორგი ლეონიძე. დგანან: ერთ-ერთი პირველი ქართველი ექიმი ქალი ანა ლორთქიფანიძე-ქავთარაძე, პაოლო იაშვილი და ტიციან ტაბიძე.

მ. კაკაბაძე

„ცისკარი“ № 3

გამოვიდა ჟურნალ „ცისკრის“ მორიგი მესამე ნომერი, რომელიც იხსნება ოთარ შალამბერიძის ლექსით — „ლენინი“.

„აფხიარცა“ — ამ რუბრიკით დაბეჭდილია აფხაზი პოეტები: ბაგრატ შინკუბას, ივანე თარბას, შალვა წვიეკას, ალექსი ჯონუას, მუშნი ლასურიას, გიორგი გუბლიას, კონსტანტინე ლომიას, ნელი თარბას, მუშნი მიქაიას, ნიკოლოზ კვიწინიას, სარიონ თარკილს, ბორის გურგულიას, პლატონ ბებიას, ტაიფ აჯბასა და ვიტალი ამარშანის ლექსები, პროზაიკოსების — ჯუმა ახუბასა და ნიკოლოზ ჰაშიგის მოთხრობები, რომლებიც თარგმნეს ცნობილმა ქართველმა პოეტებმა და მწერლებმა.

პოეზიის განყოფილება გთავაზობთ, აგრეთვე, ნარგიზა სოფრომაძის, ქრისტინე ჭინჭარაულის, გიორგი გიგაურის, ამირან ახობაძის, სულიკო დიასამიძისა და ოვანეს კარაიანის ლექსებს.

პროზის განყოფილება ბეჭდავს ჯემალ ქირიას რომანს „მარადი მხედარი“ (დასაწყისი), მერაბ აბაშიძისა და გულო კობიაშვილის მოთხრობებს.

ჟურნალი აგრძელებს ლევან სანიკიძის „უქარქაშო ხმლების“ ბეჭდვას.

„ლენინიანა“ — ამ რუბრიკით დაბეჭდილია ვლადიმერ ბონჩ-ბრუევიჩის მოგონება — „დედა“, თარგმნა ეთერ თვარაძემ და ფილიპე მახარაძის წერილი — „საჩუქრები ბელადს“.

რუბრიკა „წერილები“ გთავაზობთ ირაკლი ციციშვილის, ევგენი ბართაიასა და ვახტანგ პაიკიძის წერილებს.

— „გახსენება“ — ამ რუბრიკით დაბეჭდილია იოსებ მეგრელიძის წერილი — „დაუვიწყარი შალვა ნუცუბიძე“.

ჟურნალს დართული აქვს ფერადი ჩანართი, სადაც წარმოდგენილია მოქანდაკე გიორგი შხვაცაბაია და მხატვარი ვახტანგ რურუა. მათ შესახებ რუბრიკა „ხელოვნება“ გთავაზობთ ლია ბედოშვილისა და არჩილ გოგელიას წერილებს.

რუბრიკა „იუმორი“ გთავაზობთ ვინო ცინცაძის „ქარაგმებს“, „ფრაზებს“, „რჩევა-დარიგებებს“, აგრეთვე, დიალოგებს გაბროვოული იუმორიდან, რომელიც თარგმნა ლენა ღონღაძემ.

ჟურნალი გარეკანის მეორე გვერდზე ბეჭდავს ლია სვანიძის ნახატს — „ბედნიერება“, მესამეზე კი — იმედი ჯახუას ლექსს — „საბჭოთა საქართველო“.

„განთიადი“ № 1

გამოვიდა საქართველოს მწერალთა კავშირისა და ქუთაისის განყოფილების ლიტერატურული ალმანახის „განთიადის“ 1980 წლის პირველი ნომერი.

ალმანახის ამ ნომერში იწყება პროლეტარიატის დიდი ბელადის ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის დაბადების 110-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი წიგნის „მსოფლიოს პოეტები ლენინს“ ბეჭდვა, რომლის თარგმანი ეკუთვნის პოეტ მორის ფოცხიშვილს. პირველ ნომერში დაბეჭდილია ა. ბ. მეჯილის (აშშ), ომარ ლარსა (ჩილი), ჯეო ბოგზას (რუმინეთი), ალან ბრიერის (სენეგალი), ახმად სულეიმან ახმადის (სირია), ნაზიმ ჰიქმეთის (თურქეთი), ტაჯ ას-სირრი ჰასანის (სუდანი), მამადუ გოლოგის (მალი), იანკო დიმოვის (ბულგარეთი), ჰაბიბ ჯალების (პაკისტანი), რენე დესპერტის (ჰაიტი), მარია გრუბეშლიევას (ბულგარეთი), ხოსე ირინე ვალდესის (კუბა), ბაშირ ჰაჯ ალის (ალჟირი), აბდულ სათარ ალდილიმის (ერაყი), შაო იან-სიანის (ჩინეთი), მარლიო დაც�ის (იტალია) ლექსები. აქვეა გამოქვეყნებული ფოტომასალა, რომელშიც ასახულია დიდი ბელადის ცხოვრება.

„განთიადის“ ამ ნომერში გამოქვეყნებულია პირველი თავი კონსტანტინე ლორთქიფანიძის „ნატვრის თვალიდან“, რომელსაც ჰქვია „თეთრი ღრუბლები“. მკითხველი გაეცნობა თეიმურაზ ბზულაძის ლექსებს, დავით კვიკაძიძის მოთხრობას „თედორი“, ვიაპრუკი ზარს რეკავს“, ნოდარ წულეისკირის რომანის „ოვაღსა და წამება აბოსი და იოანესი“ გაგრძელებას, გენო კალანდიას ლექსებს, ჯემალ ხოფერიას მოთხრობას „ლაზარე“, თეიმურაზ ლანჩავას ლექსებს.

ალმანახის ამ ნომერში გრძელდება ვახტანგ ჭელიძის „ქართლის ცხოვრების ქრონიკების“ ბეჭდვა.

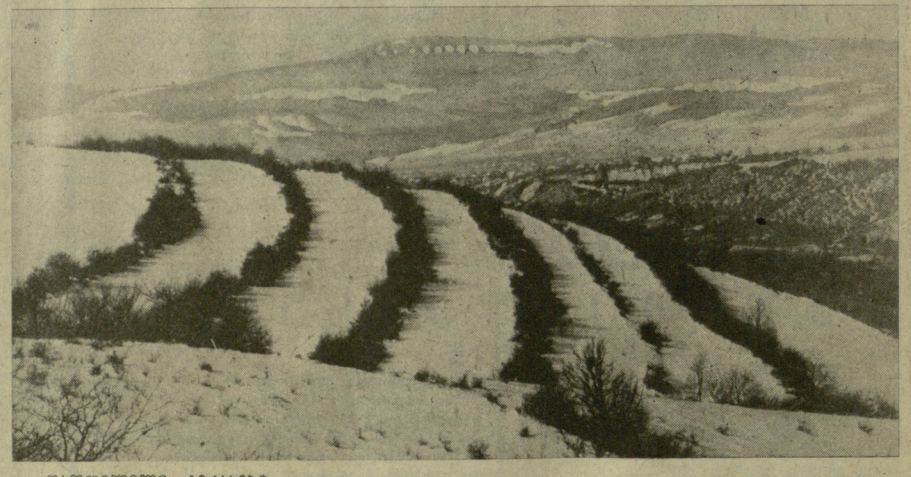

დათოვლილი ტერასები.

ფოტო ა. გურასაშვილისა.

კონკურსი

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXVI ყრილობისა და საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების 60 წლისთავისადმი მიძღვნილ ლიტერატურულ ნაწარმოებებზე

1. პროფკავშირთა საქართველოს რესპუბლიკური საბჭო საქართველოს სსრ მწერალთა კავშირთან ერთად აცხადებს ლიტერატურულ კონკურსს საუკეთესო ნაწარმოებებზე (რომანი, მოთხრობა, პოემა, ლექსები, სკეტჩი, პიესა, მხატვრული დოკუმენტური ნაწარმოები), რომელიც უნდა ასახავდეს ბრძოლას საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების გამარჯვებისათვის, მუშობაში პარტიული სტილისა და პრინციპების დამკვიდრებისათვის, მუშათა კლასის, კოლმეურნე გლეხობის და ინტელიგენციის თავდადებულ შრომას ხუთწლედების პერიოდში, კომუნიზმის მშენებელი ადამიანების მაღალ მორალურ-პოლიტიკურ სახეს, პატრიოტიზმს, ინტერნაციონალიზმს, მავნე გადმონაშთებისა და ნეგატიური მოვლენების წინააღმდეგ შეუნელებელ ბრძოლას, სოციალისტურ შეჯიბრებას და ამ საქმეში პარტიული ორგანოების ხელმძღვანელ და წარმმართველ როლს.

2. კონკურსში მონაწილეობა შეუძლიათ მიიღონ კულტსაგანმანათლებლო დაწესებულებებთან, წითელ კუთხეებთან, ბიბლიოთეკებთან, წარმოება-დაწესებულებებთან და უმაღლეს სასწავლებლებთან არსებული ლიტერატურული გაერთიანებებისა და წრეების წევრებს, აგრეთვე საქართველოს სსრ მწერალთა კავშირის წევრებს.

3. საუკეთესო ნაწარმოებებზე დაწესებულია შემდეგი პრემიები:

ერთი პირველი პრემია 500 მანეთის რაოდენობით;

ორი მეორე პრემია თითოეული 400 მანეთის რაოდენობით;

ორი მესამე პრემია თითოეული 300 მანეთის რაოდენობით;

სამი წამახალისებელი პრემია თითოეული 200 მანეთის რაოდენობით.

4. კონკურსზე მიიღება ნაწარმოებები (მანქანაზე ნაბეჭდი) სამ ეგზემპლარად, პოეზია არანაკლები 200 სტროფონისა, პროზა, პიესა — ერთი თაბახისა, სკეტჩი, მხატვრულ-დოკუმენტური ნაწარმოები — ნახევარი თაბახისა.

5. კონკურსი დახურულია, ნაწარმოები იგზავნება ეიურის მისამართით დევიზით, ამავე დევიზით იგზავნება ცალკე წერილი, რომელშიც აღნიშნული უნდა იყოს: გვარი, სახელი, მამის სახელი, არის თუ არა საქართველოს სსრ მწერალთა ან ჟურნალისტთა კავშირის წევრი, თანამდებობა და სამუშაო ადგილის მისამართი, აქვს თუ არა გამოქვეყნებული ლიტერატურული ნაწარმოები, საცხოვრებელი ადგილის მისამართი და ტელეფონის ნომერი. ადრე გამოქვეყნებული ნაწარმოები კონკურსზე არ დაიშვება.

6. კონკურსზე ნაწარმოებები წარმოდგენილი უნდა იქნას 1980 წლის 1 დეკემბრამდე, შედეგები გამოქვეყნდება 1981 წლის 25 თებერვალს.

ნაწარმოებები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგ მისამართზე: 380046, ქალაქ თბილისი, გრიბოედოვის ქ. № 19, საქართველოს პროფსაბჭოს კულტურულ-მასობრივი მუშაობის განყოფილება, ლიტერატურული კონკურსისათვის.

25-26 მარტს საქართველოს მწერალთა კავშირში (რუსთაველის პროსპექტი 7) ჩატარდება ფანტასტიკური, დეტექტიური და სათავგადასავლო ლიტერატურის ჟანრში მომუშავე მწერალთა საკავშირო თათბირი.

დასაწყისი დღის 11 საათზე.

გამოდის პარასკევობით

ფასი 10 კაპ.

ლიტერატურული საქართველო,

რედაქციის მისამართი,

380007, თბილისი, მაჩაბლის ქ. № 13.

ტელეფონები:
რედაქტორის — 99-84-04, პასუხისმგებელი მდივნის — 99-91-89, განყოფილებების — 99-67-10.

მთავარი რედაქტორი ვახტანგ ჭელიძე

სარედაქციო კოლეგია: თ. ბეჭიშვილი, თ. ბიბილური (პასუხისმგებელი მდივანი), ნ. ბურაბანიძე, ნ. ბურეშიძე, ი. თარბა, რ. ინანიშვილი, ა. კალანდაძე, ი. ნონეშვილი, ჯ. ღვინჯილია, ო. ჩხეიძე, ს. ცაიშვილი, თ. ჭილაძე, ფ. ხალვაში.

საქართველოს კპ ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობის სტამბა. ლენინის ქ. № 14. ИНДЕКС 66436 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17. УЦ 03503